Эхэ hайхан нютагаа эб хамта мандуулая!

БУРЯАД ҮНЭН

1921 оной декабриин 21-hээ гаран

Бүгэдэ арадай газетэ

1993 АПРЕЛЬ 28
Хабарай hүүл (луу) hарын 7
СРЕДА
Гарагай 4
№ 79 (18693)
газетын сэн: захилай — 50 мүн., Хэлсээтэ сэн

Буряад Республикын Министрнүүдэй Советтэ

ЙЛЭДБЭРИ ДООШОЛhООР, СЭНГҮҮД ДЭЭШЭЛhЭЭР

республикымнай нүдэй Советэй эзэлдэн боложо, байгэдэхи кварталда-ально-экономическа болон бюджедэй гүйцэтгэхэ үзэхэ байна. Муноонэй хүшэр туурригуй байдалда арадай ажахы, болон соёлой налбажа хүгжэхэ гээ-тухайлхын тулада энэ үеын дүнгүүн бүхы талаhаань, ой шэнжэлнь үзэй байhаннинь эли

судалаар гол элидэн Министринүүдэй Түрүүлэгшын нэгдүгээ, Экономикынь комитедэй гишэ А. С. Иванов байдалаа правительствэ элишэлхын хэдэн диаграмма, дэй дэргэдэ, тэдэ-фирмэнүүдые тайлбарилаа. Олзо оршон талаар бюджет 101,5 процент дүүргэдээ гэхэ гү, али 7,7 миллиард түхэригэй дутуу гэжэ болобо. Харин тэрэ нэгэдэхи кварталда гаргашын талаар 92,4 процент гүйцэдхэгдэо, тиигэжэ 11,3 миллиард түхэриг гаргашалагдаhан байна шуу. Бюджедэй нилээд ехэ хубие Россиhаа абтадаг дотации эзэлнэ ха юм. Гэбэшье нилээд ехэ мүнгэн бюджедтэ ороогүй. Жэшээнь, 8,6 миллион түхэриг предприятнуудай эд зээрнин налог болоно. Нэмэгдэмэл сэнгүүдэй налог зариманнуул дутуу оруулна. Нарин сэмбын комбинат — 18,2 миллион, Ивалгын леспромхоз 2,0 миллион түхэригэй нимэ налог бюджедтэ оруулаагүй байха юм. Олон предприятнуудай мүнгэгүй дээрэhээ бюджедэй урда саг соогоо тоосоно шаданагүй. Нимэ үри шэринүүд апрелин 1-дэ 708,5 миллиондо хүрээд байгаа.

Гэхэтэй хамта зарим hалбаринууд үгтэhэн мүнгээ саг соогоо ашаглажа, хэрэглэжэ шаданагүй, Зарим газарта хинаста ябуулгаданагүй. Харин хоёрдохи кварталда бюджет нилээд орёо байдалда орохонь. Юуб гэхэдэ, апрелин нэгэнhээ тарифна ставкын эгээл бага хэмжээн 4500 түхэриг болобо, студентнэр, аспирантнуудай, үхибүүдтэй эхэнэрнүүдэй абадаг мүнгэнэй хэмжээн дээшэлбэ, пенси 1,9 дахин ехэ болохонь гэхэ мэтэ. Тиимэhээ бүхыдоо республика доторнай нэгэдэмэл бюджедэй гаргана 204 миллиард түхэриг болохонь, эдэнтэй хамта Россиhаа абтадаг субвенци бүхы гаргашын 75 процентэр хүрэхэ болоод байна. Нимэ мүнгэн Федеральна бюджедhээ үгтэхэ гү? Энэмнай нилээд орёо асуудал болоно. Ушар нимэhээ бюджедэй гурим журам наринаар сахиха, мүнгэ зөөрэх гамтайгаар, ашаг үрэтэйгөөр хэрэглэхэ, налог татабарине жэшэдгүй дүүргэхэ гээшэ тон шухала болоно гэжэ финансын министр заааба.

Буряадай национальна банкые эрхилэгшэ А. А. Вязинский бодото мүнгэнэй дутагдалай гол шалтагуud дээрэ тогтобо. Үнэ сэн дээшэлнэ, харин арадай хэрэглэмжын эд барааг, эдэ хоол гаргалга улам доошоо ороно. Түлбэритэй хангалга үзүүлхэ ябадал бүришье муудаа. 1992 оной IV кварталда зоной олзо доходой 1,7 дахин дээшэлхэдэ, үнэ сэнгүүд 2 дахин ургаhан байна шуу. Худалдаа наймаанай, коммерческэ эмхинүүд ороhон мүнгээс банкда гүйсэд тушаанагүй. Коммерческэ банкнуud мүүгаар хүдэлиэ. Эдэ бүгэдэнhээ боложо салин хулhэнэй түлбэри удаарна. Апрелин 1-дэ 1 миллиард 403 миллион түхэригэй салин хулhэн саг соогоо түлэгдөогүй, үритэй болоод байhан гээшэ.

Урьhаламжа үгэхэ, абаха, хэрэглэхэ асуудалай хойноhоо саг үргэлжын шанга хиналта ябуулгданагүй. Олдэб кооперативуud, бага предприятнуud, акционернэ бүлэмүүд, урьhаламжа абахаяа мэдээд лэ, тоосохо болоходоо удаарна ха юм. Олохон аймагуудта мүнгэн hангай байдал бүришье мууданхай. Национальна банк бусад банкнуудай ажал ябуулые хинанагүй, эрилтэ табинагүй гэжэ тымдэглэгдэо.

Тус асуудал зүбшэй хэлсэлгэдэ Улаан-Удэ хотын захиргаанай гулваа В. К. Кукшинов, хотын hүнэй заводой директор Б. Д. Раднаев, мяха-консервын комбинадай директор Е. Н. Капболоцкий, ой модоной ажахын министр А. Д. Голоушкин, Министрнүүдэй Советэй Түрүүлэгшын орлогшонор В. К. Агалов, М. Н. Семенов болон бусад хабаадаха, байдалаа hайжаруулха талаар hанамжа, дурадхалуудые хэлэhэн байна юм.

Үнэ удаан зүбшэhэнэй hүүлэгэр оршон байдалаа эрид хубилгаха шэглэлтэй хэмжээнүүдые хараалhан, министерствэнүүд, албан зургаануud болон районуудай захиргаанай гульаанарые уялалhан дэлгэрэнгы тогтоолнуud баталан абтаба.

Правительствын заседание хүтэлбэрилhэн Министрнүүдэй Советэй Түрүүлэгшэ В. Б. Саганов тус асуудалаар тобшолол хэжэ, республикын хүтэлбэрилхы тушаалтадта шангахан эрилтэнүүдые табиhан, бодото хэмжээнүүдые заажа үгэhэн байна.

РЕСПУБЛИКЫН hААЛИИН МАЛ АЖАЛАЙ БҮХЫ ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭДТЭ ХАНДАhАН 1992 ОНДО ҮНЕЭН БҮРИhӨӨ 3000 КИЛОГРАММhАА ДЭЭШЭ hҮ hААhАН hААЛИШАДАЙ

ХАНДАЛГА

Олохон ажахынуудта hүнэй продукци үйлэдбэрилхэ хэмжээн айхабтараар доошоо оробо гэжэ нёдондо жэлдэ үнеэн бүриhөө 3000 килограммhаа дээшэ hү haahан бидэ, haалишад, тоолохо байнабди. Үнгэрhэн жэл болотор дүрбэн мянгатанай клубай байhан haань, манай дунда дүрбэн мянгатанай зэргэдэ гараhан нэгэшье хүн үгы.

Республика дотор hү haалиин эрид доошололго хадаа нэн түрүүн хүн зоной, иланга ла үхи хүүгэдэй ба үбшэнтэдэй эдеэ хоолдо сэхэ нүлөөлиэ гэжэ хэншье мэдэнэ ёhотой. Нимэ байдалай талтагаануud гэбэл, ороо доторой социально-экономическа ба Россин болон Буряад Республикын хүдөө ажахын орёо бэрхэтэй байдалнуудhаа мүн лэ дулдыдаа шуу. Малай үбэлжэлгын үедэ оонэдын үйлэдбэрилhэн hайн шанартай үбhэ тэжээл багаар нөөсэлэгдэhэн байха юм. haалиин малай үйлэдбэриин болон бүлиэ эрин эрхэ байдалынь ехэл муудаа, зооветеринарна хангалгын талаар таарамжатай дэмжэлгэ хэгдэхээ болёо.

Республикын правительствын Хүдөө ажахын министерствын, районуудай ба ажахынуудай зүгhөө haалиин мал ажалда анхарал хандуулгань эрид hуладаа. Худалдаа наймаанай, социально-соёлой талаар хүдэлмэрилэгшэд хоморой айлшад болонхой. Олохон hү haалиин фермэнүүдэй үнэдые ошhон аргаар haадаг, наг шэбхэ гаргадаг, тэжээл буйлуулдаг түхеэрэлгэнүүд хэм соогоо ашаглагдахаяа болинхой. Урдандаа бидэнэрэй hайнаар амардаг, халуун эдеэ бэлэдхэдэг, мүн бусад хэмжээ ябуулганнуудые үнгэргэдэг байhан малшадай олохон байшангууднай мүнөө хаагдашанхай.

Нимэ орёо бэрхэтэй эрхэ байдалда нёдондо жэлдэ республика дотор бүхыдоо 42 haалишан гурбан мянгатанай дабаар гаталжа гараhан байна. Жэшээнхэ-дэ, hуралсалай үүлтэртэ малай «Байгал» ажахын haалишан Анна Марковна Батудаева үнеэн бүриhөө 3952 килограмм, Мухар-Шэбэрэй районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой haалишан Галина Ивановна Никитина 3296 килограмм hү haажа шадаа. Энэ ажахын 9 түрүүшүүл гурбан мянгатанай хилэ амжалтатай дабажа гараhан габьлатай. Эдэ жэшээнүүд юу харуулнаб гэхэдэ, энэ орёо хүшэр хүндэ сагта хаана hайн эрхэ байдал байгуулагданхайб, тэндэл ажалай үндэр дүнгүүд түйлагдаха, ойрын сагай туршада hү үйлэдбэрилгэ хараа байса дээшэлхэ аргатай байна бшуу.

Энэ жэлэй хүшэр хүндэ үбэлжэлгые эмхитэйгээр үнгэргэхэ, зунай бэлшээрнин хаhада фермэнүүдээ саг соонь бэлдэжэ гаргаха талаар бидэ таанадые бултыетнай урялаhабди. Ажалай, ажаhуудалай болон амаралтын талаар зохистой hайн эрхэ байдал байгуулхыень манай хүтэлбэрилэгшэдтэ, зооветмэргэжэлтэдтэ бидэ эрилтэ табиха байнабди. Энэ дэлгүүрэй экономикодо шэлжэн оролгын үе соо hү haалиин фермэнүүдhээ эрхим хүнүүдэй гаража ошохогүйн, манай гэр бүлэдэ hайн ажабайдал байгуулхын тула ажалай түлбэриемнай хаража үзэхытнай гуйнабди.

Байгша ондо haалиин мал ажалда элбэг хүрэхөөр аад, элдэб эйлэй өөhэдын тэжээл, нэн түрүүн hайн шанартай ороohото-сенаж, силос, корнеплод гэхэ мэтые бэлэдхэжэ үгэхэ байhандань батаар найданабди.

Манай бүхы фермэнүүдэй саг соогоо hүрэгөө шэнэлжэ байхыень, үүлтэртэ эмэ хашарагуудые түлжүүлжэ үгэхыень Хүдөө ажахын министерствые, үүлтэр hайжаруулха хүдэлмэри эрхилдэг «Бурятское» гэжэ хүдөө ажахын предприятие гуйха байнабди.

Энэ хүшэр хүндэ, дэлгүүрэй экономикодо шэлжэн оролгын үедэ haалишан, фермэ, район бүхэнэй, бүхыдөө республикаараа үнеэн бүриhөө дунда эзргээр 2000 килограмм хүрэтэр hү haахын, сагаан эдеэ үйлэдбэрилгые дээшэлүүлхэ талаар бултанай хүсөөр хубилалта ба тогтонижоруулга туйлахын тула бидэ республикын ажахынуудай, районуудай бүхы хүтэлбэрилэгшэдтэ, хүдөө ажахын мэргэжэлтэдтэ, hү haалиин мал ажалай хүдэлмэрилэгшэдтэ ханданабди. Энэ хараа зорилгодо хүрэхэ гэбэл, hү haалиин фермэнүүдэй коллективүүдые арендные харилсаанда, ооhэдынгөө олоhон ашаг олзоороо ооhэдыгөө хариоулдаг ба салин түлбэреэ түлэдэг гуримуудта оруулха гээшэ тон шухала болоно.

Республикын haалиин мал ажалай хүдэлмэрилэгшэдэй 1993 оной апрелинн 21-дэ болоhон эзлжээтэ уулзалгазүблөөнhөө хэгдэhэн материалнуud газетын 2-дохи нюурта толилогдоно.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Зэдын районой «Октябрьский» совхозой түрүү haалишад (эүүн гарhаа) С. Д. Улзутуева Л. Б. Дугарова хоер hанамжанууддаараа хубаалдана.

Б. ГАДЬЯНОВАЙ фото.

Республикын түрүү haалишадай эзлжээтэ уулзалгазүблөөнhөө хэгдэhэн материалнуud газетын 2-дохи нюурта толилогдоно.

ХЭДЫ ХҮНДЭШЬЕ hААНЬ...

Үбhэ тэжээлэй дутамаг, алишье талаараа хүшэр хүндэ үбэлжэлгын болоошье haань, манай Корсаковай фермын haалишад урма зоригоо мохоогүй, яhалал ороддосотойгоор хүдэлжэ байна.

Илангаяа үбэлжэлгын hүүл тэшэ малда эдюулхэ юумэмнай улам хомор болонхой. Мүнөө үнеэн бүхэндэ 1 килограмм талха тарьаналй зүйл хэршэмэл hолоомонтой холижо, дабhатай халуун үhанда дэбтээгэд, бурдууг болгожо эдюулиэбди. Бүри урэанданай үлэhэн силоснайшье hая дуулhаа. Гол түлөө үнеэдээ бэлшээридэ ябуулжа гаранабди.

Бүхы дээрээ фермэдэ дүй дүршэл ехэтэй, ушар байдалые ойлгодог, эбтэй эетэй коллектив хүдэлнэ. Тусхайлбал, С. Д. Албатаева, К. М. Бужинаева, Н. И. Пиноева, И. С. Тынтуева гэгшэд хэды бэрхэтэйшье haань, үнеэн бүринhөө үдэрэй hү haамые 5,5—6 килограммhаа доошо оруулхагүйе ороддоно.

Н. ЕРБАЕВА,
Кабанскын аймагай Корсаковай колхозой фермые даагша.

РОССИН ФЕДЕРАЦИИН РЕФЕРЕНДУМ ҮНГЭРГЭХЭ ТАЛААР ОКРУЖНОЙ ТҮБЭЙ КОМИССИИН МЭДЭЭСЭЛ

Республика соомнай референдум үнгэргэдэбэ.

Республикымнай хүн зоной 63,2 процент дуугаа үгэлгэдэ хабаадаа.

Референдумэй удаадахи асуудалуудта нимэ харюунууд абтаа:

1. Россин Федерацийн Президент Б. Н. Ельциндэ Та этигэнэ гүт?

Харюу: «Зүбшөөнэб» — **51,8 процент**, «Буруушаанаб» — **45,3 процент**.

2. Россин Федерацийн Президентын ба правительствын 1992 оной хойно бэелүүлдэг социально-экономическа политикые Та дэмжэнэ гүт?

Харюу: «Зүбшөөнэб» — **16,1 процент**, «Буруушаанаб» — **50,8 процент**.

3. Россин Федерацийн Президентые hунгаха hунгалта болзорhоонь урид үнгэргэхэ хэрэгтэй гэжэ Та тоолоно гүт?

Харюу: «Зүбшөөнэб» — **33,5 процент**, «Буруушаанаб» — **27,1 процент**.

4. Россин Федерацийн арадай депутадуудые hунгаха hунгалта болзорhоонь урид үнгэргэхэ хэрэгтэй гэжэ Та тоолоно гүт?

Харюу: «Зүбшөөнэб» — **33,2 процент**, «Буруушаанаб» — **22,6 процент**.

(Дуугаа үгэлгэдэ хабаадаhан хүнүүдэй хоогоор түрүүшын хоёр асуудалда, харин списогтэ оруулагдаhан hунгагшадай тоогоор 3-дахи, 4-дэхи асуудалнуудта харюунууд үгтэбэ.

Буряад Республикын Верховно Советэй Президиумдэ

Дорhоо ургажа ябаа зүгшөөнные hургалгада ба хүжүүлгэдэ габьяатай болонхой түлөө республикын Верховно Советэй Президиум 1993 оной апрелинн 13-най Зарлигаар **«Буряад Республикын эрдэм hуралдай габьяата хүдэлмэрилэгшэ»** гэhэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгохо гэбэл:

Богданова Тамара Сергеевнада — Хиагтын аймагай Дэнин дунда hургуулийн директор.

Захрушева Светлана Викторовнада — Северобайкальск хотын 6-дахи дунда hургуулийн hуралсалай ба хүжүүлгын хүдэлмэрийн директорай орлогшо.

Гарина Дарима Сандановнада — Ахын аймагай Дөдэй дунда hургуулийн багша.

Голозанова Мария Петровнада — Баунтын районой Багдаринай дунда hургуулийн багша.

Иричеева Нина Анатольевнада — Улаан-Удэ хотын 42-дохи дунда hургуулийн багша.

Князев Владимир Федоровичто — Яруунын аймагай Целинный дунда hургуулийн директор.

Лощинов Владимир Хонхоевичто — Ивалгын аймагай Оронгын дунда hургуулийн директор.

Медведев Михаил Иннокентьевичтэ — Зэдын аймагай Доодо-Торгин дунда hургуулийн багша.

Покацкая Татьяна Андреевнада — Мухар-Шэбэрэй районой Мухар-Шэбэрэй дунда hургуулийн багша.

Пономарева Татьяна Ивановнада — Улаан-Удэ хотын 14-дэхи гимназийн hургуулийн hуралсалай ба хүмүүжүүлгын хүдэлмэрийн талаар директорэй орлогшо.

Похонова Тамара Захалаевнада — Түнхэнэй аймагай Жэмhэгэй дунда hургуулийн директор.

Селифонтова Мария Ивановнада — Бэшүүрэй районой Бэшүүрэй 1-дэхи дунда hургуулийн багша.

Шишмарева Нина Дмитриевнада — Тарбагатайн районо захиргаанай эрдэм hуралсалай таhагай методическа кабинедые даагша.

Яжинова Альбина Филипповнада — Буряад Республикын Эрдэм hуралсалай министерствын мэргэжэлтэн.

* * *

Физическэ культура ба спорт хүгжөөлгэдэ габьяатай байhанайнь түлөө республикын Верховно Советэй Президиум 1993 оной апрелинн 13-най Зарлигаар **«Буряад Республикын физическэ культурын габьяата хүдэлмэрилэгшэ»** гэhэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгохо гэбэл:

Степанов Юрий Доржиевичта — Түнхэнэй хүүгэдэй спортын hургуулийн ахамад тренер.

Ригчинов Виктор Эрдынеевичтэ — Баргажанай хүүгэдэй спортын hургуулийн ахамад тренер.

Ушаков Александр Викторовичтэ — Баргажанай хүүгэдэй спортын hургуулийн ахамад тренер.

Россин Федерацийн Президентын Зарлиг

«РОССИН ФЕДЕРАЦИЙН СОЁЛОЙ ГАБЬЯАТА ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭ» ГЭhЭН ХҮНДЭТЭ НЭРЭ ЗЭРГЭ ОЛГОХО ТУХАЙ

Соёлой талаар габьяатай байhанайнь болон олон жэлэй туршада ашаг үрэ схэтэйгээр ажаллаhанайнь түлөө **«Россин Федерацийн соёлой габьяата хүдэлмэрилэгшэ»** гэhэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгохо:

Черепанова Людмила Марковнада — Буряад Республикын Яруунын аймагай арадай дуу, хатарай «Ярууна» ансамблийн уран hайханай хүтэлбэрилэгшэ.

Россин Федерацийн Президент Б. ЕЛЬЦИН.

Москва, Кремль.
1993 оной апрелинн 23.

ИТАР-ТАСС hҮҮЛЭЙ МЭДЭЭСЭЛ

hЭЛГЭН ХУБИЛГАХА

МОСКВА. Олондо мэдээсэл тараадаг хэрэгсэлнүүдэй талаар Верховно Советэй комитедые «ажал ябуулгынь шэглэлэйшье, бүридэлэйньшье» талаар hэлгэн хубилгаха тухай асуудал Верховно Советэй сессиин зүблэхэ зүйлнүүдтэ оруулха гэhэн дурадхал тус комитедэй түрүүлэгшэ Владимир Лисин оруулаа. Олондо мэдээсэл тараадаг электронно хэрэгсэлнүүд референдумэй дүнгүүдтэ шухала үүргэ дүүргээ гээд тэрэ парламентын президиумэй заседани дээрэ үгэ хэлэхэдээ тэмдэглэбэ. Комитедэй олонхи гэшүүд съездын ба Верховно Советэй шиндхэбринүүдые дүүргэхээ арсана гэжэ онсоолоо.

ТУСГААР ТУБУУД БАЙГУУЛАГДАНА

Нютаг нютагуудта хуули ёhын талаар мэдээсэлнүүдэй түбүүдые байгуулха болон таарамжатай мэдээсэлнүүдые эмхидхэн суглуулха хэрэг түргэдхэхэ шухала гээд Россин Президент Борис Ельцин уряална. Баяхан гар табигдаhан Зарлигай ёhоор Россин хуули ёhын талаар мэдээсэлнүүдэй программые бэелүүлхэ хэрэг правительствын хэлхээ холбооной ба мэдээсэлнүүдэй федеральна агентствэдэ даалгагдаа.

Хуули ёhын талаар мэдээсэлнүүдэй территориальна түбүүдые 1993 оной түрүүшын хахадhаа саашалуулангүй эмхидхэхээр түсэблэгдэнэ.

АЖАЛШАДАЙ ЭРХЫЕ ХАМГААЛНА

МОСКВА. Дэлгүүрэй эрхэ байдалда ажалгүй үлэhэн хүнүүдые социальна талаар хамгаалха зорилготой «Россин Федерацийн эрхэтэдэй ажалай эрхые хамгаалха талаар нэмэлтэ хэмжээнүүд тухай» Зарлиг Россин Президент Борис Ельцин гаргаба.

Ажалай дэлгүүрэй байдалые хараада абан, 1993 ондо орон дотор хэды хүнэй ажалгүй болохо байhые гүйцэдхэхэ засагай федеральна зургаануудтай хамта тодорхойлхо гээд нютаг нютагай засагай зургаануудта даалгагдаа. Ажалгүйшүүлэй тон олон болоо haань, тэдэнне саашадань ошоруулхагүйн тула тусгаар хэмжээнүүд абтаха юм.

Ямар нэгэн предприятнин үгыржэ hалаха болоо haань, тэрэнэй эд зоорние хэрэглэжэ, шэнээр эмхидхэгдэhэн гүрэнэй предприяти дээрэ хүдэлмэрнин hууринуудай 70 процентhээ бага бэшэнь ажалгүй үлэhэн хүдэлмэрилэгшэдтэ үгтэхэ ёhотой.

Ажалгүйдэлгын хойшолонгуудые зөөлэрүүлхэ бусад хэмжээнүүд хараалагдаа.

ХҮТЭЛБЭРИЛЭГШЭ ТОМИЛОГДОО

Россин Федерацийн Президент Б. Н. Ельцинэй 1993 оной апрелинн 23-да баталhан Зарлигаар Россин Федерацийн Үгрэнэй татабаринн албанай хүтэлбэрилэгшоор Гусев Владимир Васильевич томилогдоо.

ХЭДЫ ҮДЭР АМАРХАБИБДИ?

Тус асуудалда Россин Федерацийн Верховно Советэй юридическэ таhаг Россин Федерацийн «Ажал тухай» Хуулийн кодексын «hайндэрэй үдэрнүүд» гэhэн 65-дахи статьяе хүтэлбэрн болгон, нигэжэ шиндхэбэ:

Россин Федерацийн ажалшад 1993 оной майн 1-hээ 4 болотор, удаань майн 8-hаа 10 хүрэтэр hайндэрэй үдэрнүүдтэ амарха, предприятнуud болон эмхи зургаануудта амаралтын үдэрнүүд гэжэ тоологдохо болоно. Амаралтын үдэрнүүдта ажалладаг эмхинүүдтэ, мүн хүн зоние түхэреэн сүүдхэсоо хангадаг болон бусад эмхинүүдтэ эдэ амарха үдэрнүүд хабаатай бэшэ гээд уридшалан hануулна.

СОНОСХОЛ

Республикын сохэнхи дэбисхэр дээрэ агаарай температурын нуль градусhаа дээшэ болоhонhоо уламжалан байгша оной апрелинн 25-hаа автомобильнуудай түлиныи гаргашые зунай нормодо оруулха тухай захиралта Буряад Республикын Министрнүүдэй Совет гаргаба.

УНШАГТЫ ТАНИЛСАГТЫ:

2-дохи нюурта. «hү haалида хубилалта болохо гү?» — республикын түрүү haалишадай эзлжээтэ уулзалгазүблөөнhөө тэмдэглэлнүүд.

3-дахи нюурта. hарадаа нэгэ удаа гаража байдаг заншалта хуудаhан. «Уншагша зүбшэнэ, дурадхана, шүүмжэлнэ» гэhэн нинтэ гаршаг доро үгтэбэ.

4-дэхи нюурта. Гарагай дүрбэнэй үдэр гаража байдаг соёлой hонинуудай суглуулбари. Буряад Республикын соёлой үдэрнүүд — Украинада. П. Шабатин: «Мартагдашагүй уулзалга».

ҺҮ ҺААЛИДА ХУБИЛАЛТА БОЛОХО ГҮ

(Республикын түрүү һаалишадай ээлжээтэ уулзалга-зүблөөнһөө тэмдэглэлнүү

Һаалиин мал ажалай худэлмэрилэгшэдэй республиканска зүблөөн Буряад Республикын Министрнүүдэй Советдэй бага зал соо һаяхан боложо үнгэрбэ. 1992 оной туршада үнеэн бүрнһөө 3000 килограммһаа дээшэ һү һааһан ажахынуудай түрүү һаалишад, мүн эды шэнээн һү абажа шадаһан һү һаалиин фермэнүүдые даагшанар, тэдэл ажахынуудай болон районуудай худөө ажахын управленинүүдэй ахамад зоотехнигүүд, зарим районуудай һаалишад-чемпионууд энэ зүблөөнэй худэлмэридэ хабаадалсахаар уригдаһан байгаа.

Һаалиин мал ажал эрхилэгшэд, тиньһээ тинтэрээ республикымнай урдаа хараха, тэдэнээрээ омогорхохо һаалишад энэ зүблөөн дээрэ ганса амжалтануud тухайгаа хөөрэлдөөд дүүрэхэ бэшэ, харин энэ һалбаринигаа үйлэдбэриин ашаг үрые саашадань хаһаан гээд дээшэлүүлхэ, мүн энэ хэрэгтэ үшөө шидхэгдээгүй асуудалнууд, өөһэдтөө таарама ямар нэгэн опол арга хэрэглэхэ тухай, бии байһан дутуу дунданууд тушаа һанал бодолоороо андалдаха, дүй дүршэлөөрөө хубаалдаха шухала гэжэ Буряад Республикын Министрнүүдэй Советдэй Түрүүлэгшэ В. Б. Саганов энэ уулзалгые нээхэдээ хэлээ.

Буряад Республикын Министрнүүдэй Советдэй Түрүүлэгшэ В. Б. САГАНОВАЙ оролто үгэһөө

— Һүүлэй хоёр жэлэй хугасаа соо бухы орон дотор экономическа байдал доройтожо, үйлэдбэриин үрэ дүнгүүд муу тээшээ харааа байса хубилаадхиба. Эдэ бүгэдэ худөө ажахын тэрэ тоодо мал ажал эрхилхэ хэрэгтэ схэл муугаар нүлөөлһөн байха юм. Тусхайлбал, нёдондо бухы түрэлэй малай тоо толгойнь нилээд үсөөрөө. Адууһа малһаа абтадаг продукциин үрэ дүнгынь бахал доошолоо. Үнгэрһэн жэлэй сагай уларил һү һаалида, адууһа мал харууһалалгада сэхэ нүлөөлөө гэхэдэ, алдуу болохогүй. Жэлэй ямаршье сагта сагаан эдеэ булаг мэтээр бурьялуулха ябадаг түрүү һаалишадай манай дунда бии байһаниинь схэл һайшаалтай. Ган гасуурай болоошье һаань, ажалдаа нимэ үндэр амжалта туйлаха гээшэ одоол юрын хэрэг бэшэ гэжэ ойлгохо шухала. Таанадтай нигэжэ уулзажа байхадаа, сээжэ зүрхэндэмин баярай халуун мэдэрэл түрэнэ. Тиимэһээ өөһэдтөө байһан юумээ ниоунгүйгөөр, үнэн сэхэ хөөрэлдөө хэхэ ёһотойбди.

Нэн түрүүн дүй дүршэлөөрөө андалдаха, бии байһан дутуу дунданнуудаа усадхаха тушаа һанамжануудаараа хубаалдаха ушартай болоноб-ди. Мал ажал эрхилхэ хэрэгтэ шиидхэгдээгүй асуудалнууд нилээд олон бии. Илангала энэ жэлэй малай үбэлжэлгын үедэ үбһэ тэжээл дуталдана, тэнхээ тамираа алдаһан, турااһан, үргүүлжэ байһан мал схэл олон болонхой.

Мал ажалай һалбаринн хүгжэлтэнь дүрбэн жэлэй саада тээ доошоо орожо эхилһэн байна гээшэ. Энээнһээ үшөөшье урдуур адууһа малай тоо толгойнь үсооржэ захалаа. Һүүлэй жэлнүүдтэ таряшадай, фермернүүдэй ажахынуудые эмхидхэхэ хүдэлөөнэй долгэрхэдэнь, үмсэдөө илангаага үнеэдые барыха дуратайшуулай яһала олошорһониинь мэдэжэ. Нигэжэ хубнин сектортэ үнеэдэй тоо 12 мянган толгойгоор олон болоһон байха юм.

Һүн дээрэ тогтожо хэлэбэл, байгша оной нэгэдэхи кварталай туршада сагаан эдеэ үйлэдбэрилхэ хэмжээн, нёдондоной энэ үеынхидэ орходоо, аяар 34 центнерээр доошоо оробо. Республикын бухы шахуу районууд энэ хугасаа соо һу һаалияа эрид доошолуулһан байна. Баунтын, Ахын, Хэжэнгын, Хлагтын, Зэдын, Загарайн, Тарбагатайн районууд үнеэн бүриингоо һу һаамые хоёр дахин шахуугаар доошолуулаа. Энэ жэлэй гурбан һара соо нёдондо жэлэйхинээ жэшэхэдэ, үнеэн бүрнһөө аяар 100 килограммаар бага һүн һаагдаба. Республикын ажахынуud январь—март һарануудай туршада үнеэн бүрнһөө дунда эзэргээр ороёдоол 288 килограмм һу абаба бшуу. Харин һайн жэлнүүдтэ бэрхэ һаалишан нэгэ һара соо эды шэнээн продукци үйлэдбэрилдэг байгаа ха юм.

Манай ажахынуудай үнеэд олонхи ушарта үбэлэй һарануудта түрэдэг байһан һаа, мүнөө энэ болзорынь хойшонь һунаагданхай. Зүгөөр һүрэг соомнай һубайһан үнеэдэй олошоржо байһаниинь манай һанаае схээр зобооно. Сэлэнгын районой Кировэй нэрэмжэтэ совхоз үнгэрһэн жэлдэ зуун үнеэн бүрнһөө миил 22 тугал абажа, «илалта» туйлаа бшуу. Нимэрхүү байдалтай ажахынуud республика соомнай ушоол олон байһаар. Хэдэн жэлэй туршада түрэдэггүй үнеэдэй бии байһандань хэн харюусаха ёһотойб?

Үхэр малай гарзалха ушар энэ һалбаринн хүгжэлтэдэ айхабтар схэ һаад ушаруулна. Нёдондо жэлдэ өбэртэ бодо мал олоор гарза хоролтодо оруулагдаһан байгаа. Байгшашье ондо, үнгэрһэн жэлэйхидэ орходоо, үхэрэй үхэл тахалынь аяар 35 процентээр олошороо. Түнхэнэй, Тарбагатайн, Сэлэнгын, Прибайкалиин болон бусад районуудай ажахынуудта адууһа малай тоо толгойнь нилээд үсөөроөд байнхай. Жэшээлбэл, нёдондо жэлэй түрүүшын кварталда ажахынуудта хамта 304.280 үхэр байгаа һаань, мүнөө тэдэмнай 243.061-дэ хүрөө. Үнеэд үнгэрһэн жэлэйхинээ 15 мянга шахуу толгойгоор үсөөн болоо.

Малай үбэлжэлгын дүүрэтэр нилээд бага хэмжээнэй үбһэ тэжээл үлэбэ. Условно малай толгой бухэндэ миил 2,0 центнер шахуу тэжээлэй единицын хэмжээнэй тэжээл хүртэхөөр үлөөд байна. Энэмнай юун бэ гэжэ таанад эндэ һуугшад өөһэдөө һайн мэдэнэт.

Һүүлэй үедэ һу гүрэндэ худалдалга нилээд доошолбо. Бухы районууд һу тушаалгаяа эрид бага болгоо. Гансал Прибайкалиин районой ажахынуud тоһоной заводто һу худалдалгаяа 1 процентээр дээшэлүүлжэ шадаһан байна.

Саашань худалдан абалгын сэн дээрэ тогтожо хэлэбэ. Байгша оной февраль һараһаа һүнэй үнэ сэнгынь 1,7 дахин дээшэлүүлэгдэжэ, мүнөө 1 литр һүн 95—100 түхэригтэ хүргэгдөөд байна.

Зүлгэ ногоон дээрэ гаратарнай, саг үшөөл эртэ. Тиимэнээ харюусалгатай хаһаяа гарза багатайгаар дабажа гарахын тула манай районуудай олохон ажахынуud мүнөө үсдэ хүршэ Монгол ороондо, Россин болон Казахстанай зарим областьнуудта бүдүүн тэжээл бэлэдхэнэ, талха тарыанай зүйл худалдажа абана. Нимэрхүү зүйлэй хэмжээнүүдые абаһанайнгаа ашаар адууһа малайнгаа, шубуу шонхоройнгоо тоо толгойсынь гарза багатайгаар ондо оруулха арганай болоноб-ди.

Республикын хото городуудай, ажалша поселоогуудай хүн сонние һүөөр болон һүнэй зүйлнүүдээр хангаха асуудал һүүлэй үедэ схэ хүшэрхэн болоо. Худалдаанда гаргагдаһан бухы һүнэй 90 процентыень ондоо тээнээ асарагдаһан хуурай һүөөр үйлэдбэрилэн бүйлуулнабди. Зүгөөр энэ хуурай һу олохо гээшэмнай, тон хүшэр. Эринэн лэ юумыень үгэхэ баатай бологдоно. Теэд нимэ һу нарай нялха үхибүүдтэ хэрэглэхэдэ, юун болохоб? Гэдэнэ доторой үбшэнһөө эхилээд, һүүлэй һүүлдэ үхэхэ ушарнууд гарана бшуу. Нимэ һүн соо тон хэрэгтэй зүйлнүүд, бодосуud, витаминууд байдаг гэжэ һанана гүт? Үгы. Тиимэнээ ямар хэмжээн абтаха ушартайб? Нэгэдэхеэр, хүн зондо, илангала үхн хүүгэдтэ хэрэгтэй энэ шухала продукт үйлэдбэрилгые дээшэлүүлхын тула малай тэжээлэй баазыень һайжаруулха шухала болоно. Тиихэдээ бидэ ганса ороёно тарыанай зүйлнүүд, ороёноото-сенаж болон ороёноото-силос дээрэ һу үйлэдбэрилжэ шадахагүй болоноб-ди. Мүнөө сагта техникэ, машиныи, тоһо түлишы, электрын эльшэ хүсэнэй схэл үнэтэй болошоходо, хайшан гээд ороёноото-сенаж гү, али ороёноото-силос дарахабибди? Ямар арга байнаб? Бүдүүн тэжээл хэрэглэхэдээ, тэдэ-нээ буйлуулан болбосоруулангүйгөөр, худажа холингүйгөөр малдаа эдюулхэ ёһотой болоноб-ди. Тиихэдээ ганса һайн шанартай тэжээл (һолоомон, үбһэн, зелёнко гэхэ мэтэ) малдаа эдюулжэ, хямда сэнтэй продукци абахын түлөө ороёдохо ушартайбди.

Хоёрдохёор, хямда сэнтэй һу үйлэдбэрилхэ гээшэ мүнөө сагта тон схэ удха шанартай. Энэ талаар зарим ажахынуud тодорхой хүдэлмэри ябуулжа эхилэнхэй. Байһан бүдүүн тэжээлэй хэрэгтэжэ, жэжэ болгонгүйгөөр, буйлуулжа болбосоруулангүйгоор малда ашаг үрэтэйгөөр хэрэглэхэдэнь, гарга-шань 50 процент хүрэтэр хямда боложо үгэнэ. Зунай һарануудта һайжаруулагдаһан бөлшээри дээрэ малаа адуулхадаа, тэжээл буйлуулдаг цехээ хүдэлгэнэнэй хэрэггүй хаш. Эдэмнай һүүлэй һүүлдэ һүнэй сэндэ схэ нүлөөлнэ бшуу.

Ушар тиимэнээ һаалиин мал ажалые саашадань ашаг үрэтэйгөөр хүгжөохэ гэбэл, нимэрхүү технологи хэрэглэхэ ушартай болоноб-ди.

Зунай бөлшээриин үедэ һаалиингаа үнеэдые һайжаруулагдаһан, олон жэлэй ногооной таригдаһан бөлшээри, гү, али миин һайжаруулагдаһан бөлшээри дээрэ саатагүй адуулха, август-сентябрь һарануудта малаа ногоон тэжээлэр гүйсэд хангахын тула энэ бөлшээриингээ ногооень һайжаруулжа, тэндээ олон жэлэй ногоо тариха хүдэлмэри ябуулха шухалада тоологдоно. Хоёрдохёор, фермэ бүхэндэ шадаа һаа, ороёноото-сенаж, ороёноото-силос дарабал, һайн байгаа. Нөөсөлэгдэхэ ёһотой корнеплод тухай хэлэбэл, нэгэ үнеэндэ үбэлжэлгын үедэ энэ сэнтэй тэжээл 2 тонно нөөсөлэгдэхэ ёһотой. Тиихэдээ энэ түмһэтэ тэжээл зүбөөр хадагалха гээшэ баһал схэ удха шанартай. Үбэлэй үедэ корнеплод хадагалха асуудалаар хэншье һонирхоёгүй. Энэ шухала хэрэгтэ анхаралаа хандуулхаар болоо гэжэ һанагдана. Нимэ тэжээл хэрэглэнэнэй ашаар үнеэдэйнгээ ашаг шэмые нэмэжэж, олзо оршо оруулха байһамнай эли ха юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Уулзалгын үедэ...

Б. ГАДЬЯНОВАЙ фото.

ГОЛ ЮУМЭН—ТЭЖЭЭЛ, ҮҮЛТЭР, ТҮРҮҮ АРГА

— Түбхын түрүүн тобир һайн, һу ехэтэй үнеэд болохо гунжадые түлжүүлхэ хэрэгтэй. Һайн үнеэд болохо гунжадые харууһалжа шадахаар айлнуудта тэдэнние таба-арбаар үбһэ тэжээлтэйнь арендээр үгэхэдэ яанаб. Фермэ бүхэндэ ямар үнеэд байнаб гэжэ хараха, жолдэ туе бүридөө 2,5—3 мянган килограммһаа доошо бэшэ һу үгэхэ үнеэдыел байлгаха шухала.

Үнеэдһээ һу схээр һаахын тула тэдээндэ шэмэтэй һайн үбһэ тэжээл зүб нормо болон рационоор эдюулхэ хэрэгтэй. Биологическа нормын ёһоор үнеэн бүхэндэ жэл соо 20—25 центнер тэжээлэй единицэ болохо үбһэ хоол эдюулээд байхада тэрэнь 1200—1600 килограмм һу үгэхэ эзргэтэй. Тэрэниинь 5 центнерээршье нэмэгээд байгаа һаа, һу шэмэнь 350 килограммаар дээшэлхэ ушартай. Ондоогоор хэлэбэл, үбһэ тэжээл схээр эдюулхэдэ, һайн бэлшээридэ ябуулжа хүсэд садхаахадаал үнеэд һу шэмэсэ дээшэлүүлхэ бшуу.

Тиихэдээ гол түлэб шэмэтэ тэжээл—сенаж, силос, корнеплод схээр эдюулдэг боложо, энээндэ ороёно таряанай зүйл гаргашалгые али аргаар хороохо шухала. Энээн дээрэнээ бүри мүнөөнһөө һу һаалиин малда эдюулхээр ямар үргамалнуудые тарижа, хайшаан гэжэ һайнаар үргуулжа, зүб аргаар хуряажа абаха, бэлэдхэхэ тухай бодомжолхо ёһотойбди. Илангаага белок элбэгтэй—рапс, холимол горох гэхэ мэтэ үргамалнуудай тарилгые үргэдхэхэ, үнеэд бүхэндэ адагынь 3 тонно корнеплод үргуулжа абаха зорилго заатагүй бэлүүлхэ хэрэгтэй. Тэжээлдэ саахарай, протеннэй, фосфор, кальци гэхэ мэтын дутамаг байһанһаань нилээд схэ һүн дутуу абтана.

Гэхэтэй хамта бидэ имагтал өөһэдынгоо гэмээр, илангаага үнеэдые искусственна аргаар үрэжүүлхэ хэрэгые тоохоёо болиһон, олонхи фермэнүүдтэ үрэжүүлгын пунктнуудые хаажархинаан дээрэһээл тугалнуудыешье үсөөн абанабди, һүшье багаар һаанабди. Хурамхаанай, Яруунын, Хлагтын, Хэжэнгын, Захаамнай аймагуудай ажахынуud үнеэдэй искусственна аргаар үрэжүүлхэсэ болиихой шахуу. Һайн үүлтэрэй бухын үрэ үнэтэй болоо, фермэнүүдтэ техник-үрэжүүлэгшэдые байлгаха, тэдээндэ салин түлэхэ мүнгэн үгы гэнэн шалтаг тэдэнэр урдаа барина. Жэл бүхэндэ үнеэд, гунжадайнгаа 25—30 процентые һубайруулжа байха гээшэмнай ёһотойл эзэн буса болоно, — гэжэ тэмдэглэнэ.

Тэрэшэлэн һу схээр доошоёо үшөө нэгэ шалтаг тэ, хаа хаанагүй малшадай дунда өөрэ эмхидхэлэй, эдүүлгэ дэлмэри ябуулагдаһан дэнэй ажал хэрэг, далда бодото анхаруулагданагүй. Ямаршье, фермэ, һаалишадаа, квартал соо, жэлдэ, жэл соо хэдэ һу һаагааб гэһэн үрэ дүнгүүдые нискусственна аргаар үрэжүүлхэсэ болиихой шахуу. Һайн үүлтэрэй бухын үрэ үнэтэй болоо, фермэнүүдтэ техник-үрэжүүлэгшэдые байлгаха, тэдээндэ салин түлэхэ мүнгэн үгы гэнэн шалтаг тэдэнэр урдаа барина. Жэл бүхэндэ үнеэд, гунжадайнгаа 25—30 процентые һубайруулжа байха гээшэмнай

ЭЛИДХЭЛ ЗҮБШЭН ХЭЛСЭЛ

Ивалгын районой һуралсалай «Байгал» ажахын Түбэй һу һаалиин фермые даагша Б. М. ЛУБСАНОВ элидхэлэй һүүлээр түрүүлэн үгэ хэлэбэ.

— Мүнөөдэрэй энэ зүблеондэ хабаадахадаа, түрүүшүүлэй эзргэ үсооржэ байна гэжэ харахаар болоно. Эндэ алдэбын шалтагаануud бии юм аабза. Нёдондо жэлэй орёо бэрхэтэй эрхэ байдалда хаа хаанагүй үнеэдэй тоо толгойнь үсоорхэһоо гадна үлэһэн малай ашаг шэмэнь нилээд бага болоо. Энэшье жэлдэ нимэ ябадал үшөөл үргэлжэлнёор.

Республикын Министрнүүдэй Советдэй үүсхэлээр 1985 оноо хойшо түрүү һаалишадай уулзалга үнгэргэдог нимэ һайн һайхан саншалтай болоһомнай схэл һайшаалтай. Энэ заншалаа саашадань алдаагүй һаамнай, һайн байгаа. Олондо мэдээсэл тараадаг хэрэгсэлнүүдэй һүүлэй үедэ һаалишадай, малшадай ажал хэрэгыень харуулхаяа болинхойнь схэл муу.

Үнгэрһэн 1992 он сагай уларилай талаар схэл тогтуургүй жэл болоо. Нэн түрүүн үбһэ тэжээлэй дуталдаһан дээрэһээ коллективнай нёдондо жэлдэ үнеэн бүрнһөө һу абалгала аяар 1500 килограммаар доошолуулһан байна. Байгшашье ондо байдалнай бахал тулюуршаг. Монголһоо мүнөө 50 процент хүнгэлэлтэтэй сэнгээр талха тарыанай зүйл худалдажа абанабди. Манай ажахын дархашуул тэндэнь барилгын томо объект бодхоожо байнхай. Ушар тиимэнээ талха тарыанай зүйл эдиһэн үнеэдиэ даб дээрэ һүн абтана. Бардаа үгэлсэхэдэмнай, удэртэ 1,5 центнерээр һүн нэмэжэ эхилэнхэй. Мүнөөдэрэй байдалаар фермын үнеэн бухэнһоо 12—13 литр һүн һаагдана.

Һаамхай үнеэнэй тэжээлэй бүрндэлһөонь талха тарыанай зүйлые бага болгожо, орондонь бүдүүн тэжээл нэмэхэ ёһотой гэжэ би тоолохо байнаб. Юуб гэхэдэ, талха тарыан дээрэ байһан малнаа тулюур, үлбэр үбшэн түлнүүд абтана бшуу.

Энэ жэлдэ бидэ фермээрээ үнеэн бүрнһөө 4000 килограммһаа доошо бэшэ һу һааха гэһэн зорилго табинхайбди. Энэ хараада хүрэхэ аргаа боломжо манда бии, —гэжэ тэрэ тэмдэглэбэ.

Үнгэрһэн жэлдэ фермээрээ үнеэн бүрнһөө 3000 килограмм һу һааһан, **Мухар-Шэбэрэй районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой Никольскын һу һаалиин фермые даагша А. Ф. ПЕТРОВ** энэ уулзалгада үгэ хэлэхэдээ, һу болон ороёно таряа худалдаха үнэ сэнгүүдые зэргэсүүлэн шэнжэлжэ, ямар продукциень үйлэдбэрилөө һаа, ашаттайб гэһэн тобшолол хэбэ. Тиихэдээ тэрэ һу үйлэдбэрилгэдэ айхабтар схэ гаргаша хэгдэнэ гэжэ онсолһон байха юм.

Нүхэр Петров саашань һаалишадай салин дээрэнь тогтоходоо, һуралсалай «Байгал» ажахын һаалишан нарадаа дунда зэргээр 35—40 мянган түхэриг салин түлбэри абахадань, Никольскын малшан бүхэн жэшээлхэдэ, февраль нарада 12 мянган, мартда 10 мянган түхэриг абаһан байна. Энэ мүнгөөр мүнөө сагта юу худалдажа абахаб. Хүн зоной худэлхэ оролдолго огто үгы болонхой. Үнеэдые оньһон аргаар һаадаг үүхеэрэлгэнүүдтэ запас хэрэгсэлнүүд дуталдана. Фермэ дээрэ ажаллахада айхабтар хүндэ болоо. Мүрысөөн байхагүй. Район дотор хэн ямараар худэлнэб, мэдэхэ арга үгы гэжэ тэрэ түгэсхэлдоо мэдүүлээ.

Удаань **энэл фермын һаалишан Г. И. НИКИТИНА** үгэ абаба:

— Һаалишанаар арбан нэгэдэхи жэлээ ажаллажа ябанаб. Түрүүн туһалагшаар, һүүлдэнь һаалишан болоходоо, симментал үүлтэрэй үнеэдые даажа абаһан байнаб. Һүүлэй хоёр гурбан жэлэй хугасаа соо хара-эреэн үүлтэрэй үнеэдтэй худэлдэг болонхойб. Нимэ үүлтэрэй үнеэдые харууһалха гээшэ хүнгэн бэшэ. Шадабари, оролдолго, мүн тэсэбэри одоол хэрэгтэй болодог.

Эдээндэ тэжээлыень таалдуулаа һаа, одоо болёот. Нэгэ удэр соо гээнэн һуеэ нарьин турااһа тэхэрюулжэ шадахагүйлиин. Тиимэнээ энэ үүлтэрэй малые үбһэ тэжээлээр хангаха гээшэ онсо удха шанартай.

— Юу хэлэхэб? Гомдолоо бариха юумэмнай үбһэ тэжээл, талха тарыанай зүйл ааб даа. Үбһэ тэжээлэй дуталдаһанһаа боложо, мал олоор гарзална, турااһа. Үнеэдээ мяханда үүсэлээд, складта тушаахадамнай, тэрэниемнай абажа үгэногүй, —гэжэ **Зэдын районой «Октябрьскиі» совхозой һаалишан Г. Ч. ХАНДУЕВА** мэдүүлбэ. Бухэли удэртоо шабар шабха соо худэлоод, нарадаа дунда эзргээр 10 мянган шахуу түхэриг салин абахада, схэл муу байна. Манай тэндэ малай тоһон килограммынь 1900—2000 түхэригтэ, саахар 250—270 түхэригтэ үрэнэ. Би гурбан хүүгэдтэйб. Тэдэнээ эдеэлүүлхэ, үшөө хубсалуулха хэрэгтэй болоно. Энэ абаһан мүнгэн хүрэхэ гэжэ һанана гүт?

Мүнөө сагта һу схээр һаанаһайшье балай хэрэгүй. Үйлэдбэрилһэн продукциа һүүлдэнь хайшань хэхэ болонобибди? Юрэдоол, мал ажал дээрэ худэлхэ гээшэ хүшэрхэн болонхой.

Загарайн районой «Гигант» колхозой һаалишан С. К. ИГНАТЬЕВ коллективэйнгээ ажал хэрэг, мүнөөдэрэй үрэ дүн, худэлмэридэнь һаад хэжэ байһан дутуу дунданууд дээрэ тогтожо хэлэһэн байна. Тэрэнэй ажалладаг фермэдэ һаалишадаар 7 эрэшүүл, нэгэ эхэнэр худэлдэг юм.

Һүүлдэнь **Зэдын районой худөө ажахын управленин ахамад зоотехник А. Д. ДАРМАЕВТА** үгэ үгтэбэ:

— Голландийнаа малай тоһо худалдажа абаад, килограммыень 1000—1100 түхэригөөр эндээ худалдахадаа, манай эндэ һууһанай хэрэгтэй юм аал? Манай районой мал ажал дээрэхи байдалынь угаа орёо болошохой. Һүнэй үнэ сэнгынь үшөөл хүсэд шидхэгдээгүй байһаар. Юундэб гэхэдэ, бидэнэрэй үйлэдбэрилжэ гарااһан тоһоной үнэ сэнгээ нэгэ багаа доогошогүй гээр коммерсантнуud дынгоо худалдажа продукциа наймаалаа бина. Энэ асуудал а гэ тээшэнь шидхэгдэ лонхой.

Энэ уулзалга дээрэ **ралад Республикын Мини нүүдэй Советдэй Тө шын орлогшо А. М. ЧЕНКО** хабаадалсаа хэлэһэн байна.

Зүблөөндэ хабаа республикын һаалиин ажалай бухы худэлмэ шэдтэ хандаһан х нэгэн, дуугаар батал

Үнгэрһэн жэлдэ һ ли дэлгэрүүлхэ талаа даа үндэр дүнгүүдые лаһан түрүү ферм мүн һаалишадта Худэ хын болон эдеэ хоо лаар министерствын, промышленна коо худэлмэрилэгшэдэй союзай республиканска митедэй зүгһөо Хүндэ дипломууд, үнэтэ бэ мүнгэн шангуud бэ даба. Һаалишадай 1992 оной дүнгөөр р ликын чемпионой н гэдэ һуралсалай ажахын һаалишан А. М тудаева хүртөө. Хо гурбадахи һуурилуу хар-Шэбэрэй районой ной нэрэмжэтэ колхозо лишан Г. Н. Никитин, багатайн районой т най ажахынуудай нэгэдэлэй һаалишан Черданцева гэгшэд

* * *

Энэ зүблөөнһөо тоо хэхэдэ, сагай уларилаа ложо, олохон районуу түрүүшүүл тэрэ үлэ жэ шадабагүй. Энэ шэд соёһоо үгэ хэлэ намжатаяа хубаалдаа ратайнуud схэл үсөө гаа. Илангаяа адуу районуудай худөө а управленинүүдэй зоотехникүүдэй. Хүндэ хын министерствын ажалай таһагай м тэдэй дуугай һуугаа жа онцобонинь гайн Мүн һаалишадые, дые хамгаха уялгатай вуугааануудыеа нэгэн лоелэгшэд хабаадалсаа

Д. ДОНГОЙ
М. НАМЖИЛ
манай корреспондент

ӨӨДЭНЬ ҮРГӨӨГҮЙДЭМНАЙ БОЛЁО

Хүдөө ажахын министр Н. Н. НАЙДАНОВАЙ элидхэлһээ

Оройдоол гурба-дүрбэн жэлэй саана энэл зал соо багтахаар бэшэ олон һаалишад сугларанхай, ёһотойл һайндэр шэнги байдал үзэгдэгшэ нэн. Тэрэ мүртөө жэл соо үнеэн бүрнһөө 4000—5000 килограммһаа доошо бэшэ һу һааһан түрүүшүүл лэ эндэ уригдадаг байгаа гүб даа. Харин мүнөө Республикын Министрнүүдэй Советдэй зүблөөнэй залай тэг дунда табигдаһан хоёр ута стол тойрожо, оройдоол гуша гаран хүн һууба. Тиигээдшье эдэмнай нёдондо эгээл схэ гэхэ гү, али үнеэн бүрнһөө 3000 килограммһаа дээшэ һу һааһан түрүүшүүл ха юм.

Гансахан энээнине сасуулан харахада, манай Буряад ороной худөө ажахын гол һалбаринуудай нэгэн болохо—һу һаалиин мал ажалай горитойхон доройтолгодо ороһониинь эли болсодхино.

Эгээл тиимэнээ түрүү һаалишадай заншалта зүблөөн дээрэ тобшохон элидхэл хэхдээ, республикын худөө ажахын министр Н. Н. Найданов энэ һалбаринда тохёолдоод байһан орёо бэрхэтэй байдалай ушар шалтагаан, схэхэн дутагдалнууд тухайл гол түлэб тогтожо хэлээ.

Энэнышье ойлгосотой. Һайшааха, һайн жэшээ болгон харуулха юумэн хомор ха юм. Тусхайлбал, ганса-хан үнгэргшэ жэлдэ колхоз, совхозуудта, мүн бусадшье ажахынуудта үнеэдэй һу шэмэ аяар 26 процентээр доошолоо гэхэ гү, али урда жэлэйхитэй сасуулхада 460 мянга шахуу центнерээр бага һүн абтаа.

— Мүнөө промышленностиин болон худөө ажахын продукциануудай үнэ сэнгүүдэй хоорондоо айхабтар схэ илгаатай болоходонь, мяхан һүн гэхэ мэтэ хүн соондо шухала хэрэгтэй эдеэ хоолой үйлэдбэрилгэ гарза хохидолтой болоод байна.

Тиимэнээ зарим ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд һу һаалиин фермэнүүдтэ олон үнеэдые байлгаһанай үлүү болоо. Тэдэнние гамгүйгөөр үсөөлөө һаа дээрэ гэжэ бододог болонхой. Энээн дээрээ тэндэ ажалай эмхидхэл, гурим журам эрид һулараа. Олохон оньһон түхеэрэлгэнүүд, тэжээл буйлуулдаг цехүүд худэлгэдэхэсэ болёо, орхигдоо, хаягдаа шахуу. Һаалишад, малшадые ажаһуудалай хэрэглэмжыш, худалдаа наймаанай, медициныи, соёлой талаар хангаха тушаа һанаагаа табиха хүн үгы шахуу болоо. Фермэнүүдтэ худэлдэг хүнүүдэй ажалай түлөөһэн ахир бага. Тэрээн дээрэнээ олохон һаалишад гэр бүлынгоо хоолой тэжээхын тула малтагаан гол түлэб эли. Һая болотор, һу худалдан абалгын гүрэнэй сэнгэй багa, энээндэ бюджедтээ үгтэдэг нэмэлтын тулюур байһан дээрэнээ һүн бага һаагдана, худалдагдана гэжэ ажахынуud шалтадаг байгаа. Мүнөө байгша оной март һараһаа хойшо тушаагдаһан һүнэй тонно бүхэндэ Россин бюджедтээ 14 мянган түхэриг нэмэжэ түлэгдэдэг болоо.

Гэбэшье энэнь һу һаалиие дэшэлүүлхэ хэрэгтэ үшөөл бодотоор нүлөөлнэгүй. Энэ юун дээрэнээ болоноб гэхэдэ, олонхи колхоз, совхозуудта бусадшье ажахынуудта малай үүлтэр һайжаруулха, һу шэмэ һайнтай гунжадые түлжүүлхэ, үнеэдые тугаллаад байхадань зүбоор эдеэлүүлжэ һааха, малай харууһалгада зоовете-ринарна заабари, түрүү технологи сахиха гэхэ мэтэ шухала онол арганууд хэрэглэгдэхэеэ болёо шахуу.

Үнгэрхэдоо зарим ажахынууд мяханай мал үсхэбэрилхэмнай гэжэ үнеэдээ һаахала болёод, тугалдань хүхүүлдэг боложо байнхай. Тэрээн дээрэнээ ганса-хан жэл соо 6000 гаран һу һаалиин үнеэд хороогдоо. Яруунын аймагай Витимэй, Целинно совхозуud, Захаамнай аймагай саада захын ажахынуud үнеэдээ һаахала болиһоор үниинэй.

Теэд сагаан эдеэ—һу, тараг, тоһо, зөөхэй гэхэ мэтые үйлэдбэрилэнгүй байжа шадаха аалди? Хүн зомнай, илангала үбгэд, хүгшэд, үхибүүднай юугээ эдихэб? Гансахан ондоо тээһээ асарагдаһан хуурай һүн тэжээлээр холо ошохогүйбди. Нигээд тэрэниешье худалдажа абаха аргамнай үгы болоходоо магадгүй. Үнеэдээ һаахала болиихо, тэдэнээ хуу үсөөлжэрхёо һаамнай, хэдэн мянган һаалишад хэхэ ажалгүй, өөһэдыгөө, үхибүүдэйнгээ хоолой тэжээхэ аргагүй болохол. Энээнине бү мартаа,—гэжэ нүхэр Найданов хэлэнэ.

Саашань тэрэ һу һаалиин фермэнүүдые дахин хүл дээрэнь гаргаха, сагаан эдеэ үйлэдбэрилгые дээшэлүүлхэ талаар бии байна аргануud тухай тоо

Сагаан эдеэнэй дые мүнөөнэйхийе нье элбэг болгохын һаалиин доошолоо соожо, бүри энэ үнеэн бүрнин 1991 оной хэмжэ гэхэ гэхэ гү, али лограммда хүргэжэ дань 155 мянган абадаг болохо Тиимэ хэмжээндэ га боломжошье элидхэлшэ онсолно

БУЛТАДАА ОРОЛДОЖО ХҮДЭЛӨӨ ҺАА...

Хэды нимэ орёо бэрхэтэй байдалай тохёолдоошье һаань, ажалайнгаа эмхидхэл, гурим журамые һуладхангүй арга боломжынгоо зэргээр оролдожо хүдэлһэн фермэнүүд, зарим түрүү һаалишад урдынгаа һайн алдар солые ехэ алдаагүй гаража шадаа. Үнгэрһэн 1992 ондо республика соо 16 ажахы, 37 фермэ, 110 һаалишад үнеэн бүрнһөө 2000 килограммһаа дээшэ һу һаагаа гэжэ элидхэлшэ тэмдэглэбэ. Эндэ олохон түрүүшүүлэй нэрэ соло дурдагдаа. Тэдээн тухай манай газетын байгша оной апрелиин 16-най номерто дэлгэрэнгыгээр бэшэгдэнэн хадань дахин дабтагдаһанай үлүү.

Эндэ нэгэл нимэ жэшээ дурдахаар. Хорин аймагай Георгиевскын совхозой Амгалантын фермын коллектив (даагшань Г. Д. Доржиева) бултантай тон адли эрхэ байдалда худэлжэ байгаад, нёдондо үнеэн бүрнһөө 2652 килограмм гэхэ гү, али урда жэлэйхинээ 106 килограммаар ехэ һу һаажа шадаа. Харин тиихэдэнь баһал нимэрхүү байдалтай Хяагтын аймагай Мөөрөөшын эблэлэй Түбэй фермэ (даагшань Н. Р. Абидуева) үнгэрһэн жэлдэ үнеэн бүрнһөө миил 837 килограмм, Бэшүүрэй аймагай «Буйский» колхозой Нарин-Нугын фермэ (даагшань С. Н. Монохонов) үнеэн бүрнһөө 966 килограмм һу һаагаа. Республикын һу һаалиин 370 фермын 133-нинь үнеэн бүрнһөө 1400 килограммһаа доошо һу абаһан байна гэхэ гү, али үнеэн бүрнһөө сүүдхэдэ миил 2,2—2,5 килограммһаа доошо һу абадаг байгаа бшуу.

— Нимэ байдалай ушар зүйлнүүдые үйлэдбэрилгэ гарза хохидолтой болоод байна.

Тиимэнээ зарим ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд һу һаалиин фермэнүүдтэ олон үнеэдые байлгаһанай үлүү болоо. Тэдэнние гамгүйгөөр үсөөлөө һаа дээрэ гэжэ бододог болонхой. Энээн дээрээ тэндэ ажалай эмхидхэл, гурим журам эрид һулараа. Олохон оньһон түхеэрэлгэнүүд, тэжээл буйлуулдаг цехүүд худэлгэдэхэсэ болёо, орхигдоо, хаягдаа шахуу. Һаалишад, малшадые ажаһуудалай хэрэглэмжыш, худалдаа наймаанай, медициныи, соёлой талаар хангаха тушаа һанаагаа табиха хүн үгы шахуу болоо. Фермэнүүдтэ худэлдэг хүнүүдэй ажалай түлөөһэн ахир бага. Тэрээн дээрэнээ олохон һаалишад гэр бүлынгоо хоолой тэжээхын тула малтагаан гол түлэб эли. Һая болотор, һу худалдан абалгын гүрэнэй сэнгэй багa, энээндэ бюджедтээ үгтэдэг нэмэлтын тулюур байһан дээрэнээ һүн бага һаагдана, худалдагдана гэжэ ажахынуud шалтадаг байгаа. Мүнөө байгша оной март һараһаа хойшо тушаагдаһан һүнэй тонно бүхэндэ Россин бюджедтээ 14 мянган түхэриг нэмэ

О ГУ

...глэлнүүд

хэ талаар бин байна... арганууд тухай тогто...

Сагаан эдеэнэй эр... дые мүнөөнэйхиньоо ...ные элбэг болгохын ту... haалинин доошологые... соожо, бүри энэ ... үнеэн бүрнин hу h... 1991 оной хэмжээнд... гэхэ гэхэ гү, али 191... лограммда хүргэжэ... дань 155 мянган тон... абадаг болохо ёнот... Тиимэ хэмжээндэ хүр... га боломжошье бин... элидхэдшэ онсолно.

РҮҮ АРГА

ёнотойл эзэн буса я... болоно, — гэжэ элд... тэмдэглэнэ.

Тэрэшэлэн hу ha... ехээр доошолжо ба... үшөө нэгэ шалтгаан... дэ, хаа хаанагүй haал... малшадай дунда ям... эмхидхэлэй, элсүүлгын... дэлмэрэн ябуулагданагүй... энэй ажал хэрэг, а... далда бодото анхарал... суулаганагүй. Ямар... ы, фермэ, haалинай... аа, квартал соо, ... элдэ, жэл соо хэды ш... үй haагааб гэнэн хүдэ... нин үрэ дүнгүүдшье... агдахала болишохой, ... эр дүн туйлагшадые... ашуулхашье хэмжэ я... нууд мартагдашоо, ... тэдые дары hэргэхэ... ээ.

Бүхы дээрэнь эн... ар тобшолол хэгдэ... дэ, үбэлжэлгын үлэнэ... сүү бэрхэтэй хаhые... малаа гарза хоро... уулангүй, hу шэмыен... ошолуулангүй хүхэ... ой дээрэ гаргахын... маг хүсэ, арга болох... сүүлжэ хүдэлхэ хэр... хэ хэлэгдээ. Гүрэнhее... эн нэмэлтэ мүнгэн т... мжа, үрьhаламжые... р хэрэглэжэ, али б... аар адууhа малые, п... а үнеэдые үбhэ тэ... р хангаха шухала б... Хайшаншье гэжэ h... hан тэнхээлые малда... жуулжа эдюулхэ... ерхэ, малай зүнай... рине эхинhээнь hай... лдхэхэ гэжэ заа... а haалишад, малша... эжэл шадабари, ... шэлыень дээшэлүүл... тэдэнине тодорхой... кын онол арганую... ехническэ болон ... рна мэргэжэл шад... hургаагүй haа, баhал... шогдохогүй гэжэ хэ...

СЭЛГ

бага доогошогуур с... коммерсантнууд оо... э худалдажа асар... кцияа наймаанда т... Энэ асуудал али н... эшэнь шинидхэхээр б... уулзалга дээрэ Б... Республикын Минист... Советэй Түрүүл... орлогшо А. М. ШЕ... О хабаадалсажа, ... байна.

...ноондэ хабаадагш... нкын haалинг м... бүхы худэлмэрил... хандаhан Хандаг... hэн жэлдэ hу ha... эрүүлхэ талаар ажа... дэр дүнгүүдые т... түрүү фермэнүүдэ... лишадта Худөө ажа... лон эдеэ хоолой т... инистерствын, агр... ленна комплексы... рилэгшэдэй проф... республиканска ко... зүгhоо Хүндэлэлэ... уд, үнэтэ бэлэгүүд... шангуд барюулаг... Haалишадай дунда... ой дүнгөөр респуб... емпионой нэрэ зэ... ралсалай «Байгал»... haалишан А. М. Ба... хүртөө. Хоёрдохи... н hуурнуудта Мо... рэй районой Лен... мжэтэ колхозой haа... Н. Никитина, Тар... районой тарлана... кынуудай «Россия»... haалишан Е. Д... ва гэгшэд гараба...

* * *

...блөөнөө тобшолол... агай уларилhаа бо... охон районуудhаа... д тэрэ үдэр ер... багүй. Эндэ ер... оо үгэ хэлэх, hа... хубаалдаха ... н схэл үсөөн бай... гаана эрдэмтэй... й худоо ажахы... нуудэй ахмад... удэй. Худөө ажа... инистерствын мэл... hагай мэргэжэл... гай hуугаад, гара... нинь гайхалтай... шадые, малша... ка үлгатай эмэ... hаа нэгэнье т... хабаадалсаб гү... Д. ДОНГОСОВ, ... НАЗАРОВ, ...есновденгүүд.

Худөө бэшэгшэ хөөрэнэ

«ҮНЭНЭЙ» ҮНЭН НҮХЭР

Хуурай бэшэл даа буряад хэлэмнй — Суутай олон хэлэнhээ Дуутайхан лэ байха.
(Георгий ДАШАБЫЛОВ).

ЦЫРЕНОВА 66 на... 6 класс дүүргэhэн. ...алынь үгы шахуу. ...үталөө, морин жат... ...шье хадаа, газар... ...а хахалаа, техсклад... ...эл соо даажа ябаа, ...эл ГСМ-эй складта ...он. Халуун хатуу ...е. Могойтын МТС-...ористын курса дүүр... ...абарынь Балданай ...шагай (мүнөө 80-...ншэ) туhалагша бо... Сагаан-Уулдаа хаба... ...рилгада ерэжэ, га... ...алhан, тарыа тари... ...тартай. 1945 оной ...Уреонэйн МТС-эй бин ...о, тиншээ ошожо, ...хүйтэндэ газаа гал ...р, тракторнуудаа за... ...байhан ха даа...

...хэжэл ябаха зуураа, ...дые түрэжэ, тэжээжэ ...лэ ажаллаа. Долоон ...болоhон. Мүнөө hур... ...hаhанай хоёр зээ... ...байна.

...хубүүнинь бүлэтэ... ...ибайкальскда ажа... ...ажалладаг. Хоёр ...Афганистанда ябажа, ...мэндэ бусаhан, «Бая... ...та тэндэ дайлалдажа ...н, үдэрэй hанаан, hу... ...үүдэн байдаг hэмбн», ...Бальжима Цыреновн... ...ноо hэн.

...ой он. Бальжима ...бидэ хоёр Могойтын ...ажада аргада байгаа ...ди. Бэсhүүдэйнгээ ...болоходо, үдэшэ бу... ...время» харагша hэмди. ...стан тухай дуулахаяа ...одог байгаабди.

...д, Ханда гэжэ баса... ...hууд юм. Хоюулаа ...» ансамбльда яба... ...дулаhан, хатарhан ааб даа. Бутидынь мүнөө нютагтаа, Хандань Агаа «Амар сайн» гэжэ ансамбльда хүдэлhэ. Тэрэ Москвагай соёлой институт дүүргэhэн юм.

Буряад өөн үни холоhоо үри хүүгэдээ хүндэ үгөдэг байhан гэншэ ааб даа. Бальжима Цыреновнагай Сэрэн Лүдэб гэжэ хоёр хүбүүдые нютагайхидынь үргэжэ абаhан юм.

— Юундэ буряад хэлэн дээрэ гарадаг хэблэлүүдые захиеө гэншэбта? — гэжэ асуухадам, ишгэжэ харюусаа hэн: — Буряад хэлэ муушаг мэдэдэг шэнги байгааб. Буряадаар уншахадам г... ...госотой, амар, тон ...ааяараа хоорэлдэхэ ...гүй байгаа хабди.

Оо... юун гэхэбши! Мү... үетэн ород буряад хоёрые hамаржа дуугардаг болонхой. Агыншье телевидени харахада, ород үгэнүүдые оруулан дуугардаг зон олон харагдана. Түрэлхи хэлээ латараашье уруу дарана, доройтуулна, холимог, ядуу, үгытэй болгоно гэншэбибди даа? Бүшье хэлэ!

30-лад онhоо «Байгал», «Толон» тараhанhаань, хойшо, «Буряад үнэн» ходо захидагш. Эгэшэ Сэнэлмаадаа байhаа, уншагша hэмди гэжэ хэлээ hэн. Мүнөө болоод байхада Доржо Жодые уншажа, сэнгэжэ байнаб гэдэг.

Бальжима Цыреновна ингээд лэ ээзнэрээ хараад, галаа түлеэд, үхэр малаа харууhалаад, буряад газетэ, журналнуудаа уншаад, хэнhээшье дутуугүй hайн hайхан ажаhуудаг даа.

Таhаг соонь гунгарбаатай бурхануud. Олиггүй сэбэр, ялагар сүгэнүүд. Телевизор.

Техсклад 14 жэл даажа байхадань, Бальжима Цыреновнагай гараар олон лэ миллион түхэригэй хамтын — зөөри гараhан юм ааба. Олон мянган янзын нэрэтэй түмэр тушаа соо алининь юун бэлэй, хаана, юутэ сэнтэйб гэжэ сээжээр мэдэжэ ябаагүй hаа, хуу hамараад, худхаад хүймаад, сагаа, ажалаа hаатуулжа байха hэн аабза. Тезд ажалаа hайн мэдэдэг, алдадагүй, дутаадаггүй байhан гэлсэгшэ. Колхозой хэдэн миллионой зөөри бэе дээрээ даажа абаад, харюусажа ябаhан юм.

Энээнэйнгээ hүүлээр 10-аад жэл ГСМ-дэ хүдэлөө, баhал харюусалгатай ажалда байгаа.

Б. Цыренова арба гаратайhаа ажал хээ, забhараарынь үри хүүгэдые түрэжэ, тэжээжэ, hургажа ябаад, hөөргөөшье харангүй элдэб ажалда ябаад, анхаhаа хойшо боро, шэрхеэр үндыhэн дээрэhээ түйлажа гараа янзатай. Хаа-яа баhал гансаардаха, hарбагайдаха ушар болоо юм ааб даа.

— Манай эжы аба хоёр бэе hайнтай зон байhан. Тэрэнэйнь аншаар мүнөөшье болотороо амар мэндэ ябанаб даа, угаа дахажа ябаhан үбшэн байхагүй, — гэжэ хоёрөө hэн.

...Удаан саг соо наран hалхин доро, шорой тооhон соо, хуйгэн цемент шалатай склад соо, хуйтэн түмэрэй дунда, тингэд бензин, солярким утаан үнэр соо ябаhан, амилhан аад, аhала шамбай, дорюун ябана; тингэшье hаа тэмлэгүүд бин. Нигэд лэ наhаяа ахижа, аша зээнэрээ хооллуулаад, хүмүүжүүлээд, хахархайсынь хадхаад лэ, газаа дессоогуураа бүхэлинин үдэр бүмбэроод лэ, 70 тээшээ ябажа байна.

«Буряад үнэн», «Байгал», «Толон» — сэдьхэл ухаанай хоолтой, эдэнээ жэлhээ жэлдэ захлад лэ, уншаад лэ, оройhон тараhантай hонинoо хубаалдаад лэ байна даа...

Бальжима Цыреновна шэнги ажал хүдэлмэридэ ябажаhан, зон хаа хаанагүй олон мянган юм ааб даа, тезд түрэлхи хэлэн дээрээ захидуудые хэдынь хэжэ уншадаг юм ааб даа? Юрэдөөл, аша гушаяа багаhаань түрэл буряад хэлэндээ үнэн байхын hүүрн табиги. Хүгшэн эжыдээ адлинуud, буряадаараа отол уншажа ябадаг зон болохо юм бэд даа, аша, зээнэрынь!?

В-Н. ЛХАМАЖАПОВ.

«ОРОДООР ДУУГАРА» ГЭДЭГ САГ ҮНГЭРӨӨ

Дайнай урдахана манай «Большевик» колхозой правленин 3 хэhэг «Буряад үнэн» газетэ захидаг байhан юм. Тэрэ үедэ нютагай хүн зон, илангана залуушуud, үдэшэ бүри уншалгын байшанда олоороо сугларжа, энэл газетэсэ hонирхон уншадаг hэн. Баранан сугларhанай удаа Дэмбэрэн Гомбоев, Санжажан Бизьяев, Дамба Банзаракцаев гэгшэд ээлжэлэн, олондо ойлгосотойгоор, орой болотор шангаар уншажа, hонирхуулдаг байгаа. Тэрэ үедэ би арбан наhа хүрөөгүйшье hаа, Цыретор ахала, Цыпил эгэшээ дахажа ошоод, шагнадаг байгааб. Зарим үедэ тэндэ унташоод, эмэдэ ородогоо мартадагүйб.

Харин мүнөө захил хэзл hаа, гэртээ hүүгаад дураараа уншахада, ямар hайн гэншэб даа. Гэбэшье миний ажаhуудаг Михайловка hуурин энэ талаар жэл ерэхэ бүри уруужаhаар лэ байна. Нютагай библиотекэ, hургуули, совхозой конторо, сомоной Совет болон бусад эмхи зургаануud, республикынгаа «Буряад үнэн», аймагайнгаа «Ажалай туг» газетэнүүдые. «Байгал» журнал захидаггүй муутай юм.

Мүнөө үедэ нютаг соомнай ажаhуугшад 20 «Буряад үнэн», 5 «Ажалай туг» абана. Бодоод үзэхэдэ, урмаа хухараагүйдэ аргагүй. Яахадааб гэхэдэ, 1989 оной тоогоор болоо hаа, 233 буряад эндэ ажаhууна. Тэрэ тоо хорохоhоо байтагай жэл бүри нэмэнэ, шэнэ буряад үйлсэшье бин болонхой. Тезд буряадаар уншалгамнай хорооноор лэ байха юм. Жэшээнь, 1984 ондо «Буряад үнэн» 78, «Ажалай туг» 81, «Байгал» 27 байhан. «Ородоор дуугара» гэдэг сагнай мүнөө үедэ үнгэрөө ошуу.

Нютагай хэлхеэ холбоондо 1984 ондо 4 почтальон ажалладаг байhанаа, мүнөө гансадаа оронхой.

Тиихэ үедэ газетэ хэблэгдэhэнэйнгээ хойто үдэрынь уншагшадтаа ерээд байдаг hэн. Мүнөө дуратайдаа таараагаад гэхэ гү, али гансахан хүн эдэ ехэ hуурнинье хангаха болоод байбашье, хэлхеэ холбооной зүгhоо сэнгынь ямараа ургаба гэншэб? — гэhэн асуудал гарана, захигшадай үрмые хухална.

Урдандаа манай совхозой малшад 28 хэhэг «Буряад үнэн» захидаг байhан haа, мүнөө нэгэшье малшан захиаяа болөр.

Гохэтэй хамта хэблэлдэ захил хэхын ороондо хэды ехэ мүнгөөр архиин hабарта «бажуулгадаг» хүнүүдые харахада, урмагүй байдаг даа. Хэблэл архи хоёрые жэшээлээд, үзэхэдэ, шабар алтан хоёртой жэшэмээр лэ.

Буряад хэблэлэймнай угаа hонирхолтой болоhые уншагшад ойлгодог, сэгнэдэг болонхой. Гансашье хэблэлэй талаар бэшэ, бүхы юумэнэй дэлгүүрэй харилсаанай хатуу зангада хабшуулдаад байhан үе сагта, түрэл hайхан хэлэн дээрээ хэблэл уншажа, ухаан бодолойнгоо гүнзэгы оёорто хадууhан хүн бүхэн, арадайнгаа гоё hайхан ёhо зэншалые, үндэhэн изагуурайнгаа түүхэ мэдэхэ гэншэ гүнзэгы удхатай. Эдэ бүгэдые ой ухаандаа хадууhан хүн гэншэ алишье сагта зугаалха зугаатай, хоорохэ домогтой ябадагынь эли ааб даа.

Ц. НАЙДАНОВ.

Захааминай аймаг, Михайловка тосхон.

hанамжа

ҮЛЭН ХООhОН БЭШЭБДИ

Үзэгдөөгүй хүшэр хүндэ саг соогуур буряад арадай хубн заяанда нимэ хубилалтануud болоогүй юм. Хото, хүдөөгэй ажабайдал доройтоогүй, хүн зон үлэн хооhон байнагүй гэжэ хэлэхэ эрхэтэйбди. Хатуу хүндэ сагые тэсэбэритэйгээр дабалсажа гараха аргаяа манай арад оложо шадаад лэ байдаг шуу. Дайнай жэлнүүдтэшье буряадуud үлүү ехэ үндэжэ, дааража ябаагүй юм. Хубилган шэнэдхэлгын политикые урдаа барюад, үнэ сэнгүүдые hула табика, мүнгэнэйнөө шанарые яахэ аргагүй доошонь унагаажа, худалдан абалгын үнэ сэнгүүдые бүри доройтуулан унагааhан политика тухай газетэнүүд үдэр бүхэндэ бэшэжэ байна.

Хэды хүндэ хүшэр сагай тохолдоошье haань, хэзээдэшье доройтожо, үлэн хооhон ябанабди гэжэ буряадуудай хэлэдэггүйнь мэдээжэ.

Улаан-Удын Октябрьска районшие хараад үзэхэдэ, энэшье, тэрэшье буланда банрлаhан магазин бүхэн хүн зонние эдеэ хоолой зүйлнүүдээр яhала хангана гэхэдэ, алдуу болохогүй. Эдеэ хоолой зүйлнүүдэй хэды үнэтэйшье haань, худалдан абагшадай шадал эзргээрээ тэрэнние элбэгээр абажа байхыень харахадаа, эдэмнай яhала баян лэ хүнүүд гэжэ ойлгохоор байдаг. Республикын засагай зургаануud хүн зонние эдеэ хоолоор таhалгарлагүй хангахые яhала ороддоно бшуу. Үлэн хооhомди гэжэ хэлээ haа, худал. Салин хүлhэн дээшэлжэ, хамаг тэдхэмжэ, пенсиншье бага багаар дээшэлүүлэгдожэл байна.

Эдеэ хоолой магазинуud хүн зонние үдэрhөө үдэртэ хангажа байдаг. Тезд зоной эрилтэ гэншэнь захагүй, бүри ехэ боложол байха юм, Октябрьска райондо магазин, столовошье олон. Жэшээлхэдэ, 41-дэхи кварталда hүнэй, хилээмэнэй, мүн талха, тарыанай зүйлнүүдые, сай, дабhа, саахар, конфетэ, жэмэсэй зүйлнүүдээр хэhэн элдэб унда, архи, тамхи худалдадаг гурбан магазин бин. Шухала эдеэ хоолоо бэдэрээд, нишэ тишээ ябажа, сагаа барахагүйш — энэнь ехэ туhатай.

Энэд кварталда коммерческэ гэхэ гү, али үмсэлэгдэhэн хэдэн магазинуud (зариманинь бүри томохон байра ээлдэг) элдэб эд бараа сугларулжа, үнэ сэнгынь бүри дээгүүр тогтоогоод, худалдажа байдаг. Нимэ магазинуудай зариманинь байрын гэрэй подвал, антекэ, комбинат мэтын зургаануудай нэгэ-нэгэ булангуудые эзэлдэг. Энэ хадаа миллионернүүдэй, баяшуулай, хомхой хобдог зоной мүнгэ hуулиха арга гэжэ hанагшаб. Эдэ магазинуud соо эд бараанай үнэ сэнгэй хэтэрмэ байхадань хэрэгтэй юумэеэ абаха шадалгүй хүнүүд мини хараад гарадаг.

Гүрэнэй магазинуудта эд бараан тинмэшье үнэтэй байдагүй, теэд хэрэгтэй юумэн тон хомор. Эд бараан элбэгжэхэ, үмсын ба гүрэнэй магазинуud соохи үнэ сэнгүүдтэй адлирхуу болохо саг ойртохо гэжэ найданаб.

Д. ДУГАРОВ.

БАЯР ХҮРГЭНЭЭБ

Байгшэ оной мартын тэн багта би ехээр үбшэлжэ, Хурамхаанай аймаган түбэй больницада ороо hэм. Хүндэ үбшэндэ дайрагдаад, тус больницада hүнн үдэргүй харанхалан унажа байхадамни, врач Рудольф Цыдыпович Доржиев городhоо санитарна вертолёдоор түргэн саг соо ерэжэ, миниг ами наhыемни абаhан юм. Юуб гэхэдэ, би тэдэ үдэрнүүдтэ оло дахин амияа ...ажа харанхалан унажа, хажуудаа байhан хүн зондо амар заала үзүүлдэггүй байгаа хаб. Харин Рудольф Цыдыповичэй мэргэн арга шадабарнар амидыржа, мүнөө эдеэ хоолдоо орожо, хүл дээрээ бодожо ябанаб.

Намайе республикын больницадаа яhала hайнаар аргалhан, абаhан врач нүхэр Доржиевта Бархан уулын сарьдаг үндэр орьёлнуудhаа болгай тэмдэг хүргөөд, зиндэ мүнхэдөө, «Эрхим эмшэн» гэhэн алдар нэрэеэ үшөө баяжуулжа, ажалшан арадтаа туhатай, нэрэтэй солотой ябыт гэжэ үнэн зүрхэнhөө үреэн хүсэнэб.

Ц. РАБЖАЕВ.

Улаанхаан hуурин.

«Буряад орон—93»

Манай газетын худөө бэшэгшэ Эдуард Будаев ээлжээтэ зурагаа «Буряад орон-93» гэhэн фотоконкурсдо дурадхаба.

ХОЁР АСУУДАЛ

НЭГЭДЭХИНЬ

...хүндөөр үбшэлhэн ...Батомункуев республ... ...ска больницын кардио... ...нэн таhагта орожо, ар... ...хала ерээ hэн. Тиин ...нь, сүлөө орон үгы ...абабагүй.

...ирынь мэдэхэдэ, зүрхэ ...ай хүнүүдэй орожо ар... ...даг тэрэ таhагта мини ...0 орон байдаг юм ха. ...ай республикын хэм... ...ой газар ха юм даа. ...ыхадаа, зүрхэ муутай... ...ай тоо жэлhээ жэлдэ ...ирожо бэшэ гү?

Батомункуевай тэндэ оро... ...hэн удэр үшөө табан ...гэзн коридор соо. Хоёр ...байhан байгаа. Тингэ... ...абашье, кардиологин ...ай хүдэлмэрилэгшэд ...хонохон хойно Галса... ...оруулжа, яhала hай... ...ашлажа гаргаhанинь ...байна. Эндэ гомдохо ...гэн үгы.

...Харин би республикынгаа ...гүрые хамгаалгын минис... ...ствэдэ нимэ нэгэ ду...

ХОЁРДОХИНЬ

Улаан-Удын хоёрдохи сто... ...логическа поликлиникэ ...гүдэй бүсэ заhадаг га... ...ые хаажархёод, тэндэ ...ноoо hанаhан үбгэд, хүг... ...ые «хулгай хэнэт, тин... ...згэнай хаагдаабди» гэжэ ...ходоноо. Тэндэ байhан ...ньнь, зал соохи телеви... ...ньнь үгы болошоо юм гү ...

...Тэрэнhээ болохо хүлөө... ...ябаhан хүнэй hураггүй... ...эр үгы болошодог, үдэр... ...ө үдэртэ олошоржо бай... ...хулгайда бидэ, наhатай... ...гүд, гэмтэй болоно гэжэ ...ёй? «Таанад лэ, үбшэн... ...хулуугаал!» гэжэ хубса... ...ралдаг барга эхэнэрэй ...ин байна гэжэ аашалаа... ...шье haа, поликлиникые даагша залуу эхэнэрэй тэрээнтээ нэгэн hанаатай байhанинь гайхалтай.

Бэ, бүхы найаараа дотоодэн хэрэгүүдэй албыда ажалладаг хүм. Мүнөө дала ...хэлэнэй үзүүрээр ...дайрагдахада, ...байна. Хулгай худалай ...гэжэ, болоно байдаг гү ...соо ажаhуужа байhандаа, нигэжэ догомжолуулхамнай гэншэ гү?

Шүдэнэй 2-дохи поликлиникын хүдэлмэрилэгшэд хүн зондо этигэжэ, найдахаяа болёод байна.

Л. БАЗАРОВА,
ажалай ветеран.

ҮДЫН ХООЛТОЙ БОЛОБО

Куналейн дунда hургуулинин хүтэлбэри арга хургыень олоо hэн. hургуулинин директор Семен Харитонович Степановай хоорэhөөр, бүхы арга боломжонуудаа таатайгаар хэрэглhэнэй ашаар hургуулиннхид энэ асуудалые оohэдынгоо хүсөөр шидхэжэ шадаа.

Столово 2 томо электро-пеэшэнтэй юм. 200 литр уhа бусалгадаг электросамовар бин. Аяга, табагуудшье хүсэд хүрэхөөр абтагдаа hэн. Гол шухалань гэхэдэ, эдеэ хоолой зүйлнүүдые hургуулиннхид үнгөрhэн намар элбэгээр ноосэлhэн байгаа бшуу. Тэдэнэр газарай эдеэнэй баян ургаса хуряажа абаа. Ажахынгаа хартаабха хуриалсаhанайнгаа түлөө түлбэринень хартаабхаар абаhан юм. Тиимэhээ hургуулинин столоводо хартаабха, капуста, hонгино, морхооб гэхэ мэтэ элбэгээр оруулагдаа hэн.

— Тарыашадай Ленинэй нэрэмжэтэ ажахынуудай нэгэдэлэй туhаламжаар бусад зүйлнүүдые олодогбди. Нэгэдэлhээ мяха, hу, талхаар хэгдэhэн зүйлнүүдые бюджедэй мүнгөөр абанабди. Тиихэдэ үхибүүн бүхэндэ үдэр бүри 10 туhэриг хэмжээнэй эдеэ хоол хүртэдэг. — гэжэ С. Х. Степанов хоёрэбэ.

Ахалагша тогоошон С. Е. Мальцевагай, тогоошод И. П. Зеленкинагай, В. И. Семеновагай ороддолгоор үхибүүд үдэр бүри амтатай эдеэ хоол эдинэ. Тэдэнэрэй дүршэл шадабарине, элдэб амтатай эдеэнь үхибүүд дарья табилдан магтаа hэн.

Ингэжэ түрэлхидэйнгөө мүнгэ гаргашалангүй хүүгэд hургуулидаа үдын халуун эдеэтэй болоо. Гадна эгээн багануудынь — 6 наhатай 22 хүүгэд — үдэрэй туршада хоёр дахин эдеэлдэг юм. Энэ хүндэ хүшэр сагта ургажа ябаа үри хүүгэд тухайгаа нигэжэ hанаагаа зобожо, найжалжа байhан аха зондо амар мэндые хүсэнэб!

С. ВАСИЛЬЕВ.

Тарбагатайн район.

ХООhОН СУУРЯАН БУ БОЛГОЁ

Удэшэ бүри Буряадайнгаа телевиденин хаража хужарладаг зон манай Хэжэнгэ нютагта олон дэ байха. Мэнэ hаяхан, мартын 17-ной 16 час 50 минутада Хеца Намсараевай нэрэмжэтэ буряад драмын театрай артистнарай табиhан «Дамдин лама» гэhэн зүжэг хаража, аргагүй hонирхоо, гөёноогоондн даа. Гэрhээ гаражa бирадаггүй үбгэд, хүгшэд илангана баярлаа юм. Тезд харуулхынь харуудбашье, эохёоhон, найруулан табиhан зонтойнь уулзалга юундэ «уhан тулам ородоор» хэгдэбэ гэншэб? Энэмнай буряад юумэ haа, буряад байхана яагаа юм? Гайхалтай!..

«Буряадаар хэлсе» гэhэн дамжуулга, соносхолнуud ород хэлэн дээрэ хэлэгдэдег. Юундэ? Ходо дуулахадашни, «сагнай богони», «үгтэhэн сагнай дүүрэхэ дүтэлбэ» гэлдэхэ. Хэнэй мэдэлдэ энэ сагнай hунака-агшажа байдаг бэ? Мэдэссэлэй «Байгал» гэжэ программануud ород, буряад хэлэн дээрэ дамжуулагдадаг ха юм. Энээнние hайшаамаар гэн гэhэн гараган долоондо, нэгэндэ юундэ буряад дамжуулга үгы гэншэб? Илангана эдэ үдэрнүүдтэ байха ёнотой бэшэ юм гү?

Буряадаар hурая-hургая гэhэн үгэнүүд хоёhон аблан, сууряан болоод дэгдэлнэнэ гэжэ hанагшаб.

Хүндэтэ уншагшад, бусадшье зон, илангана Буряадай телевиденин, радиогой хүдэлмэрилэгшэд, энээн тухайгаа бодожо үзэсэл даа. «Агшахала» hанадаг сагынь «hунааял» гэжэ гуйха байнаб. Арга олдохол ёнотой.

Х. ГАЛСАНОВА.

Хэрэг хүтэлэгшын аша габьяагаар

130-аад жэлэй саада тээ Хорин Степной Дүүмын хэрэг хүтэлэгшоор Иван Корнаков гэжэ хүн хүдэлhэн байна. Манай hанахада, энэ хүн горитойхон хэрэг бүтээhэн байха юм. Энээнние архивай материналуud гэршэлнэ.

Түбхын түрүүн 1859 ондо хуушан монголоор бэшэжэ дүүргэhэн «Ведомость» (ф. 8. оп. 2/118) дурдамаар. Энэ барымта соо Хойто Хорин 260 гаран нютагуудта ажаhууhан буряад зоной бүридхэл (эрэ, эмэ, хүдэлмэрилэ дүүшэ), табан хушуун малай, hуудаг гэрэйнь тоо (энэгы, модон, пеэшэнгүй зүйаланай гэр, пеэшэнтэй модон гэр — ехэ үсөөн), нютаг бүхэндэ тарла гариhан газаран хэм хэмжээн (десятина) бин.

Хоёрдохи барымта гэхэдэ, Хойто Хорин буряад зоние шажаа мүргэлэй талаар илгажа харуулhан мэдээн. Олонхи зон Шэгэмунини шажантай. Христиан шажанай ёно журам барималагшад архивай материал соо «үнэн алдартын нэрэмжэтэд» гэжэ нэрлэгдэнхэй. Жэшээ болгон хэлэхэдэ, Нохой тосхондо, тэрэ шадархи буряад зон — 210, тэдэнэй тоодо хэрээснэгүүд — 41 гэжэ бэшэгдэнхэй. Хорин Степной Дүүмэ шадар гэхэ гү, али мүнөөнэйхи байдалаар Хори тосхондо буряад зон — 238, хэрээснэгүүд — 144 гэхэ мэтэ согсологдонхой (ф. 8, оп. 2/96).

Дээрэ дурдагдаhан барималуудай автор Иван Корнаков юм. Тэрэ Хоридо ажаhуудаг, үнэн алдартын нэрэмжэтэй гэжэ түс документ соо бэшэгдэхэ байна. Хори буряадай түүхэ шэнжэлдэг залуу нүхэдтэ эдэ барималууud бага бэшэ туhа хүргэхэнь лабтай.

«Ведомостние» саашань ямаа харахадаа, үшөө хэдэн барималууудые уншагшадай hонорто дурадхахаар: «1. Онгостой — Шэнэстэ: Зүүн Харгана эсэгынхид 3 эрэ+3 эмэ=хамта 6. Зүүн Хуаасай 9 эрэ+16 эмэ=33». 100 шахуу зон hуудаг байгаа. Малаар үсөөн. Эндэ эшэгы гэрнүүд — 13, пеэшэнтэй модон гэр оройдоо 5, зуhаланай модон гэр — 13. Шэнэстэ тосхон (мүнөө авиазаводой баруун тээ) Удэ голдо ойрошог байгша бэлэй. Харин Онгостой гэшэмнай эртүүр үгы хэгдэшэhэн байгаа бээ.

260 гаран нютагуудhаа ганса Ойбонто нютаг абаад хаража үзээ. Зүүн Хуаасай эсэгынхид 139 эрэ, 276 эмэ, хүдэлмэришэ зон — 129; малайнь тоо: адуун — 549, үхэр — 664, хонин ямаан — 367, 28 десятина тарыалан гэхэ мэтэ. Тиихэдэ эндэ үсөөн тоото Галзууд: 5 эрэ, 9 эхэнэр; Худай — 4 эрэ, 7 эхэнэр. Малайнь тоо, тэр гэхэ мэтэ үгэбэгүйб.

Хойто Хори гэхэ гү, али Хорин Степной Дүүмэ соо мүнөөнэй 6 район оршодог (Бэшүүрhээ Ярууна хүрэтэр), Хёлго голые зубшажа hууhан буряад зоной, Шэтын хоймор гэдэг Угдаан, Хоолошной болон Яабланай арадахи Сажа (Беклемишево) шадархи буряадуудай тэрэ сагай байдалые харуулла шадаhан габьяатай хүн Иван Корнаков мүн болоно.

М. ДУГАРОВ.
дайнай ба ажалай ветеран, 1940 онhоо КПСС-эй гэшүүн.

ХЭДЭН МИЛЛИОНООР ҮЛҮҮЛБЭ

Улаан-Удын шубуунай фабрикын коллектив байгша оной түрүүшын квартал соо 17.000657 үндэгэ абажа, гүрэндэ түшааба. Энэнь үнгэрhэн жэлэй энэ үетэй сасуулхада, 3 миллион үндэгоор олон болоно. Тиихэдэ 810 центнер тахнагай мяхан худалдагдаа.

Улаан-Удын шубуунай фабрикада hүүлшын мэдээгээр 275 мянган тахиа, 216 мянган дальбараа харуулагдана. Тахиагайнь тоо толгой үнгэрэгшэ жэлэйхинhээ хоёр процентээр олошоронхой.

Мүнөө үедэ шубуушадай эгээл шухала асуудалынь гэхэдэ, тахиагай тэжээл мүн. Юуб гэхэдэ, худалдажа абадаг тэжээлэйнь үнэ сэн тон үнэтэй болонхой гэншэ.

Б. БАЯРОВ.

СОЁЛОЙ ҺОНИН

ХЭР БАЙНАШ, «ЗАЛУУ НАҺАН»?

Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ бурядаан оагшанаран дээдэ һургуулийн буряад хэлэ бэшэгэй факультедэй дэргэдэ «Залуу наһан» гэжэ дуу, хатарай ансамбль һуралсалай эно жэлэй эхиндэ эмхидхэгдэһэн юм. Тус ансамблиие республикадамнай үнэргэгдэжэ байдаг элдэб конкурснуудай оло дахин лауреат, дипломант болоһон Даша-Доржо Бальжинимаевич Базаров хүтэлбэрилдэг. Арадайнгаа ёһо заншал, аман үгэ, дуу, хатар долгэрүүлхэ, залуу үетэндэ дамжуулха талаар ехэ хүдэлмэри ябуулжа байдаг хүн юм.

Шэнэ коллективэй ажал хэрэг, хараа түсэбүүд тухай Даша-Доржо Бальжинимаевичтай хөөрэлдэһэн байнабди.

АСУУДАЛ: Даша-Доржо Бальжинимаевич, «Залуу наһан» гэжэ ансамбль яажа, хэнэй үүсхэлээр байгуулагдаһан бэ?

ХАРЮУ: Манай багшанарай институдта бэлэ дааһан буряад хэлэ бэшэгэй факультедэй рэгдэгэдэ, би ехэ баярлаһан хүнби. Энэ факультедтэ һурахаяа ерэһэн зон ганса буряад хэлээ, уран зохёлоо бэшэ, мүн арадайнгаа ёһо заншал, гурим найн мэдэхэ ёһотой. Тиихэдэ буряад факультедэй дүрбэн таншэ байха ёһотой гэшэ. 1992 оной намар факультедэй хүтэлбэрийн плангала тэрэ үедэ дотанай ордогшоор ажаллажа байһан Үлзытэ Базарсадаевич Бадмаыреновэй эдэбхи үүсхэлээр ансамбль эмхидхэгдэв.

АСУУДАЛ: Ансамблийнтнай репертуарта ямар дуу, хатар ороһог бэ?

ХАРЮУ: Тематикыч талаар репертуарнай тон уран. Залуу наһан, шинэ дуран тухай ирагуу гоё дуунууд, уран хурса үгэнүүд, мүн арадай урданай дуунууд, бохор наадан гэхэ мэтэ репертуартамнай ороһог. Мүн ажал хүдэлмэридэ, эрдэм һуралсалда түрүү ябаһан залуушуулые магтаһан алишье үеын дуунууд бии. Арадай аман зохёолой дээжэ — оньһон үгэнүүд, үреэлнүүд ба таабаринуудые программадаа оруулдагбди.

АСУУДАЛ: Хэр олон оюутад ансамблийн хүдэлмэридэ хабааданаб?

ХАРЮУ: Мүнөө дээрээ хори гаран хүн ансамбльда ябана. Гол түлөб курсын оюутад — хүдөө нютагуудаһаа ерэһэн сэбэр буряад хэлэтэй залуушуул болоно. Эдэ хүбүүд, басагадые арадайнгаа уран һайхантай, соёл болбосоролтой дүтөөр танилсуулжа, ерээдүйн багшанар хадань, һургуулинуудта хүдэлхэеэ ошоходоо, уран һайхаһай талаар элдэб хэмжээ ябуулгануудые үнэргэхэдөө, тусгаар бэлэдхэлтэй, шадабритай байхынь түлөө ороһоно гэшэб.

АСУУДАЛ: Концерт-наада харуулжа эхилэнхэйт...

ХАРЮУ: Сагаан һарын һайндэртэ зогсоулагдаһан бүхы институдай оюутадай хабаадалгатай үдэшын үедэ түрүүлэгшэ концерт харуулаа һэмди. Сугларагшад манай программые халуунаар хүлеэн абаа.

АСУУДАЛ: Хараа түсэбүүлтнай ехэ юм ааб даа...

ХАРЮУ: Буряад арадайнгаа һайндэрнуудта тусхай программа бэлдэжэ, хүдөө нютагуудаар ябаа һаа, ехэл байн һэн. Тэд гол гасаламнай — мунгэн, транспорт. Мэдэхэ, шадахаяа, угайнгаа баялиг залуушуулда заажа үгэхэ хүсэлыем манай дээдын зуураанууд — Эрдэм һуралсалай министерство, манай институтэй ректорат ба профсоюзай эмхи дэмжэхэ бэлэ гэжэ найтаная.

Ёһо заншалаа һэргээхэ, лэтэрүүлхэ нангин үнэтэй эмхи зуураануудай нэгэн хадаа манай факультет ороһоно. Тиигэхэ бидэ үшөө ороһоһотойгоор ажаллаха ёһотойбди.

БГПИ-гэй ректор
Баяр БАЛДАНОВ
хөөрэлдэбэ.

ШЭНЭ ГЭШҮҮДЭЭР АБТАБА

Бүри һаяхан манай ороной нислэл хото Москваһаа баяртай мэдээсэл абтаба. Уная юуб гэхэдэ, Буряадайнмай бэлигтэй хоёр хүбүүд Россий Уран зохёолшодой холбооной гэшүүд болобо бшуу. Тэдэнмай хэд бэ гэбэл, үнинэй артист, драматург Бата-Мунхэ Пурбуевич Пурбуев, журналист, «Буряад үнэн» газетын редактор. Буряад Республикын Журналистнуудай холбооной түрүүлэгшэ Цыдын Балданович Цырендоржиев гэгшэд болоно.

Бата-Мунхэ Пурбуев олон арбаад жэлэй саада тээ Москвагай М. Горькийн нэрэмжэтэ литературна институт дүүргэжэ ерэнэзийнгээ удаа, түрэл театртаа артистаар хүдэлхэ зуураа, драмын арбаад зүжэгүүдые бэшэжэ, театрайнгаа тайзан дээрэ табюулһан намтартай. Тэдэнэйнь зариимые нэрлэбэл, «Сасуутан», «Талын басаган», «Тэргэ түлөөн юутэб?» гэхэ мэтэ болоно.

Цыдын Цырендоржиев журналистын ажалай хажуугаар, уран зохёол эрхилжэ, «Энхэрэл» гэжэ нэрэтэй шүлэгүүдэй ном, «Шалсааныи хойморто», «Талын зүргэнүүд», «Папансаг» гэһэн прозын зохёолнуудые бэшэһэн байна.

Уран зохёолшодойнгоо холбооной шэнэ гэшүүдтэ зохёохы амжалта хүсье!

Д. БАЛЬЖИНИМАЕВ.

ХАРИЛСААМНАЙ ҮРГЭДЭХЭ

Монголой «Жуулчин» гэжэ аяншалгын компаниин «Бумба-Л» һониной ахамад редактор Даваагийн Лхагбасүрэн ажал хэрэгээрээ Улаан-Удэ ерэхэдээ, манай газетын редакцида хүрэһэн байна.

Уласхооронды болон Монгол ороН соогуурхи аяншалгын хэрэг тухай материалнуудые олоон гаргажа байдаг «Бумба-Л» һонин һарадаа нэгэ удаа 3000 хэнэгээр гаргагдадаг юм. Аяншалгын хэрэг эрхилхэ эмхинүүд мүнөө Монгол ороНдо 150-яад болонхой. Байгша оной гурбадахи һварталнаа эхилжэ, тэдэ эмхинүүд түс һонинОо олоор захидаг болохонь.

Д. Лхагбасүрэн «Байкал-турист» гэһэн буряадай аяншалгын нэгэдэлдэ, залуушуулай «Спутник», «Жаргалинтур» эмхинүүдээр хэлсээ холбоогоо шэнэлжэ, үргэдхэхэ зорилготой. Тиихэдээ монгол-буряад «Сэлэнгэ» гэжэ уласхооронды акционернэ коммерческэ банкаар хоёр талын харилсаанууд гүйсэдхэгдэхэ байна.

Б. НАМДАКОВ.

БУРЯТИЯ мүнөөдэрэй номерто

Бүхэроссий референдум. «Түрүүшын дүнгүүд тодоруулагдаба» — ИТАР — ТАСС-ай мэдээсэл.

«Президентын бэлүүлжэ байһан политикые Петропавловка дэмжэбэ»— Б. Цыбиковэй мэдээсэл.

«Газетэдэ захил хэбэгүт?» — К. Харанутовагай тэмдэглэл.

Россий Федерацийн Президентын Зарлиг.

«Машинай найдал— хабар» — Н. Найдановай статья.

«Буряад ороной мэдээжэ эрдэмтэн» — Н. Натаевай зураглал.

«Түймэртэ гараса гэжэ байдаг юм гү?»—В. Гулгеновагай мэдээсэл.

Театр. «Степанчиковай гэршэнүүд мүнөө хэд бэ?» —Т. Якунаевагай тэмдэглэл.

Буряад Республикын соёлой үдэрнүүд — Украинада

МАРТАГДАШАГҮЙ УУЛЗАЛГА

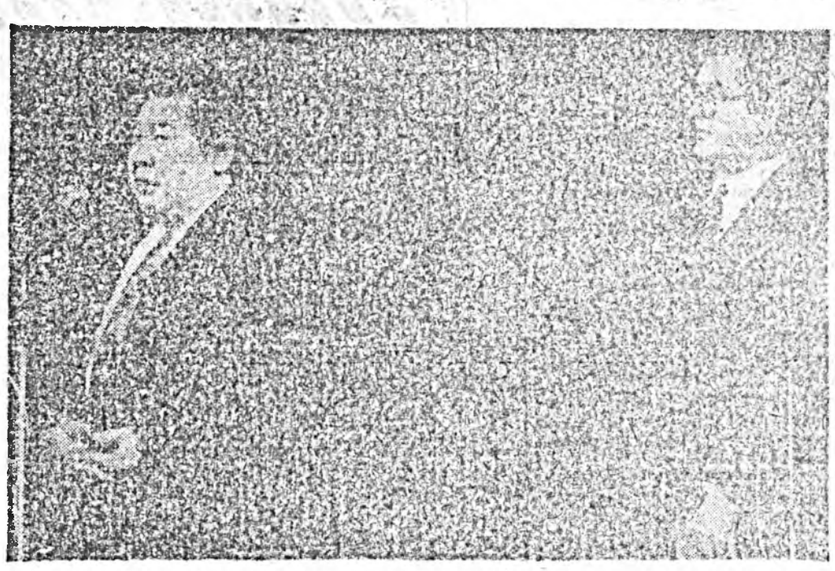

ХОЛЫН БУРЯАД ОРОНһОО уран зохёолшод, уран зураашад, композиторнуд, дуушад болон хатаршад манай Украинада морилжо, гайхамшагта уран бэлигээ үзүүлжэ, биденние ехэер баясуулаа. Би хоёр удаа Буряад орондо айлшалһан, тиихэдэ бариндажа байһан БАМ ошоһон, Байгал далай дээгүүр онгосоор ябаһан, Улаан-Удэдэ литературын болон искусствын ажал ябуулагшадтай уулзажа танилсаһан байнаб. Харин мүнөө би эндэ түрэл шахуу бололон танил талатаяа дахин уулзаһандаа хэлэшэгүйгөөр урмашабаб, зоригжобоб.

Украинын нислэл хото Киевтэ урданай В. И. Ленинэй музей соо (мүнөө Украинын байшан) Буряадай уран зурагай выставкэ нээгдэжэ, зон яаха аргагүй олсороо ошожо хараһан. уран зураашадай жэнхэни уран бэлигые үндэрөөр сэгнэһэн байна.

Выставкэ дээрэ дэлгээгдэһэн тоогүй олон бурхануудые хаража, Украинын арад зон сэдьхэл зүрхээ ханаагаа. Шажан мүргэлэй хориндоод оёлгын үе сагта, дасан дугангай һандаргагдахада, хоёр мянга гаран жэлэй түүхэтэй эдэ найхан бүтээлнүүдые буряад арад яажа бүтэн үлөөжэ шадаа гээшэб гэжэ гайхаабди. Айхабтар уран һайханаар бүтээгдэһэн бурханай хүрэгүүд олон үеын буряад үндэһэтэнэй һакал бодолые, сэдьхэл мэдэрэлые харуулһан, бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдал урналһан Зүүн зүгэй искусствые түлөөлһэн тула бидэндэ тон ехэер һайшаагдажа, мүнөө Баруун зуг тээшэ ариун, найхан харгы татаба гэшэл.

Буряадай уран зураашадай бүтээлнүүдтэй танилсахадаа, арадуудай хани нүхэсэлые, найн найхан сагаан сэдьхэлые, бодото ажабайдалые ямар дэлгэр үргэнээр дэлбэлэн харуулаа гээшэб гэжэ сэдьхэл зүрхээрээ мэдэрээбди.

Арадай уран зураашаа Р. С. Мэрдыгеевэй «Гашуудал», «Буряад үбгэнэй гуниг» гэһэн зурагуд иангаяа найшаагдаа. Выставкэдэ табигдаһан олон тоото зурагуудэ дээрэ гоё найхан хүлэг мориды хаража, ехэ хабархаб. Манай Украинада адуун үнинэй үгы хэгдэнхэй, хүдөө нютагуудта мориды харахагүйн.

Машинадаа найдаад, түүхэтэ гайхамшаг унаае тоохоёо болёо ха юм. Харин мүнөө бензиний үгы болоходо, газараа хахалха аргагүй болонхойбди! Харин таанад адуу мориДоо бариһаар лэ зандаат. Нээрээд, адуу мориднайшье, Ц. С. Самниловай «Адуушан», «Ургашан» гэһэн зураг дээрэ харуулагдаһан алхалша буряад хүнүүдшье байгаалийн баялиг гэшэ гэжэ би омогорохолтойгоор баталан хэлэхэ байнаб.

Уран бичрээрээ морин эрдэнине магтан дуулаха гээшэ ямар һайхан бэ даа! Бэлигтэй уран зураашад К. Н. Сергеевай «Хүгшөөдэй», Д-Н. Д. Дугаровай «Байгалаан һоонёёнэ», «Адуу» гэһэн зурагуудай хажууда удаан байжа харааб. Буряад уласай байгаалитэй дохиад уулзаһан шэнги болооб.

Чинные шенхэровой «Тала» гэһэн зурагта Буряад ороной заха хизаарүй үргэн уужам тала харагдана, тэндэ эмээл морн уналаан инаг хоёрой жаргал мэдэрэгдэнэ. К. А. Дамбиевай «Улаг» гэһэн зураг һонирхолтой. Эндэ Баргажанай асари томо хада уула зураглагданхай. Тэрэ хадын хаяада бурханай хайраар үршөөгдэһэн зоной ажаһууха бишыхан гэриүүд жэрылдэнэ.

Уран зураача В. К. Куйцовой «Байгал дээгүүр сасарһан үүрэй толон» гэһэн зурагые харахадаа, Нижнеангарск тосхондо айлшалхадаа, үүрэй толые уттаһанаа һанаандаа оруулааб. Эгээл зөбмнин тиихэдэ хаража, гоёшоёон зүйл энэ зураг дээрэ тон тодо хурсаар, ариун һайханаар зураглагданхай байба. А. Б. Даржаевай «Тохорюун шубуунай дуун» гэһэн зурагай хажууда зон олоороо сугларшана.

Урдань хөөрөдэшье хаража үзөогүй һонин урлалые выставкэ дээрэ хаража, зон ехэер һонирхоо. Тэрэмнай адуунай дэлһээр, һүүлээр нэхэһэн «Хатар» гэһэн уран бэлигтэ Т. Ц. Дашиевагай хибэс-гобелен болоно. Тэндэ хатар наадажа байһан урин зулгыхан табан буряад басагад зураглагданхай. Буряад ороНдо бүтээл урлаха мориной дэлһэн һүүлшье эльбэг, нимэ зүйл урлаха уран бэлигтэншье олон юм байна гэжэ ойлгооб.

Уран зураача Нохоевагай «Хүлеэлгэн» гэһэн зураг айхабтар гүнзэгы удхатай. Дайнай ба ажалай ветеран үхибүүдээ гү, али аша зэнэрээ хүлеэнэ. Хүгшэнийнь үнеэгээ шобторжо һууна. Бидэ баһал нигэжэ үри хүүгэдэйнгээ ерохые тэшэ ядан хүлеэдэг лэ ха юмбибди. Тон зүбоор зураһан энэ зураг манай сэдьхэл зүрхые хүдэлгэнэ. А. М. Мироновой «Үбгэн абамни» гэһэн хүрэг-зураг манай анхаралта татаба. Үбгэн абалаа дуратай аша зээнэрэй һайхан сэдьхэлые эндэ тон элэн тодоор зураглаханхай.

Ж. Т. Радиаевай «Мамайда һайндэр» гэһэн зураг хараад, хүхиһэн, энеэһэн гээнэм аргагүй. Зунай саг. Һоёы гэрэй үүдэн сэлеотэй. Хүгшэн эжы бүүсэ мушхажа өлөөгүй, жаахан аша басаганийнь горшоог дээрээ һууна, аша хүбүүнийнь бамбалзуур ороН дээрэ дөбхэнэнэ, харин үбгэн абань тэдэнээ хаража, энеэб-энеэб гэжэ һууна. Уран зураача бодото ажабайдалые шогтойхоноор харуулжа шадаа. Мүн тиихэдэ В. П. Ерофеевскаягай «Сэлэнгэ мүрэн намарай сагта» гэһэн зурагые найхаһаан харааб. Эндэ аажамаар урдаһан мүрэнэй эгсэ эрье, уһанай урасхал харагдана. Мүрэнэй эрьед хэ тужа хушан шара тэрлигээ хэдэрэнхэй, ехэ гоёор үзэгдэнэ.

Манай эндэ эмхидхэгдэһэн выставкые тон дуратайгаар үзэжэ, Буряад ороНдо болгүгэлдэр уран зураашад олон юм байна, арад зонайгоо ажабайдалые, дабтагдашагүй һайхан газар дайдала тэрэ хэбээрнь тоб гэмэ тодоор харуулаа гэжэ мэдэжэ абалайб.

Апрелийн 8-най үдэшэ Киев хотын опереттын театр соо Буряад Уласай литературта болон искусствын үдэрнүүдэй нээлгэдэ бэйлсаһандаа ехэ баяртайб. Украинын соёлой министр, уран зохёол шинжэлэгшэ эрдэмтэй, академик Иван Михайлович Дзюба баярай үдэшье нээжэ, аяар холын Буряад ороНоо ерэһэн айлшадаа халуунаар амаршалаа.

— Буряад болон украин арадуудай хооронДохи, мүн Буряадай болон Украинын литература болон искусствын ажал ябуулагшадай хооронДохи түүхэтэ хани барисаан саашадаа бүри ехэер нэмэгдэнэ! — гэжэ тэрэ үреэгээ.

Танай Республикын засаг түрын Түрүүлэгшэ Владимир Бизьяевич Саганов харюугай үгэ хэлэхэдээ, украин арадай хани халуунаар угтан абаһанайнь түлөө үнэн зүрхэнэй баяр хүргөөд, гансахан соёлой талаар харилсаха бишэ, мүн экономикэ хүгжөөхэ, худалдаа һаймаа үргэнөөр дэлгэрүүлхэ талаар нааада харуулаа. Хатаршадай уран нугаршай, урин налархай, уран бэлигтэй, урма зоригтой гээшэнь гайхалтай, гүйсэдхэһэн үндэһэ яһатанай хатаршуудынь харжа ханагдагүй.

Академическэ театртатнай дэлхэйн, ородэй, үндэһэн буряад олон бэлэдүүд табигдадаг юм байна. Алар хоюур алдараараа суурхаһан агуулхэ хатаршад Е. Самбуева Ю. Муруев хоёртнай «Арюун гоохэн Ангар дуунхай» гэжэ баледэй гол хатар наадажа, харагшадые хужаруулдаг. Мүн Улаан-Удын хореографическа училищийн оюутан Л. Доржомовагай гүйсэдхэһэн «Раймонда» гэжэ баледэй хүхюун соётой хатарые тэмдэглэнгүй үнэржэ болохогүй. Мунгоорһохэн бэстэй хонгор хоорхэн үхибүүнэй зохилхоноор хатарые харахадаа, танхим соо наада үзэжэ байһан хүнүүд бараанда уярха, нюдэнһээ орнюн байдалда харилсаха зорилготойбди гэжэ тэмдэглэбэ.

Танай мэргэжэлтэ дуушад хатаршад, театрай болон арадай ансамбльнуудай уран бэлигтэй олон тоото хараншадай зүрхэ сэдьхэлые уяруулха, урма зоригтой бадаруулжа гоё найхан концерт харуулаа. Оркестрые Буряадай гүрэнэй Ленинэй орденто оперо, баледэй театрай дириже В. Галсанов хүтэлөө. Ехэл болштэй хүгжэмнэн байна гэжэ мэдэжэ абалабди.

Дуу, хатарай «Байгал» ансамбльнинхан харуулбаа «Эмээл моритон» гэжэ хатарай һүр жабхалантай, нуудэ сохтэй гээшэнь гайхалтай. Ямар омог дорюун ариг зоригтой, байгаалийн барас хүсэн, залуугай орьёлжо мушхаһан зали бадарна гээшэб! Үнэндоо тус ансамблийн хатар бүхэн, дуун бүхэн замхашагүй шанга альга ташалгаар угтагдажа, үдэшэгдэжэ байгаа. Тиигэжэ байтар хүгжэмнэн С. Батуевай түрүүтэй ятаг дээрэ наадажа дуулаг артистнуud тайзан дээрэ гаража ерэбэ. Ямар найхан хүбсаһатай, ямар сэбэр залуухан бэсагад гээшэб! Ямар бэрхээр ятага дээрээ наадаһа, ямар гоё найхаһаар дуулана гээшэб! Манай Украинада хүгжэмэй шимэ инструмент үгы юм, шимэ хүгжэмоор наадахые урда тээшь шагнаагүй хум, зүтоор арюухан гоохопуудай урнхан уян хургаханууДаараа хүбшэргэйе шадамар бэрхээр эмирхэдэнь, шагнажа ханагүй арюухан дорюухан аялга эдэлнэ.

Тэдэ дангшаар Г. Чимитовай үгэ дээрэ А. Андреевай «Тоонто шотег» гэжэ дуу аймшаг тэй убдистай намтаараар, уран нарнаар гүйсэдхэо. Энэ гоё дуу шагнахадаа, би олеэ бараагүй, дуто зэргэлжэ һууһан хүнүүдтэ хандажа: «Энэ дуунай шүлэгые бэшэһэн Буряадан поот Гунга Гомбоевичые таньиха. Би тэрээнтэй хамта БАМ дээгүүр 10 жэлэй урда тээ ябаа бэлэйб»,—гэжэ агсамнааб. Нээрээ, Гэйрхуу гээшэмни тэрэ зэргэ!

Бата-Мунхэ Пурбуев олон арадай ансамбльнуудай уран бэлигтэй олон тоото хараншадай зүрхэ сэдьхэлые уяруулха, урма зоригтой бадаруулжа гоё найхан концерт харуулаа. Оркестрые Буряадай гүрэнэй Ленинэй орденто оперо, баледэй театрай дириже В. Галсанов хүтэлөө. Ехэл болштэй хүгжэмнэн байна гэжэ мэдэжэ абалабди.

Дуу, хатарай «Байгал» ансамбльнинхан харуулбаа «Эмээл моритон» гэжэ хатарай һүр жабхалантай, нуудэ сохтэй гээшэнь гайхалтай. Ямар омог дорюун ариг зоригтой, байгаалийн барас хүсэн, залуугай орьёлжо мушхаһан зали бадарна гээшэб! Үнэндоо тус ансамблийн хатар бүхэн, дуун бүхэн замхашагүй шанга альга ташалгаар угтагдажа, үдэшэгдэжэ байгаа. Тиигэжэ байтар хүгжэмнэн С. Батуевай түрүүтэй ятаг дээрэ наадажа дуулаг артистнуud тайзан дээрэ гаража ерэбэ. Ямар найхан хүбсаһатай, ямар сэбэр залуухан бэсагад гээшэб! Ямар бэрхээр ятага дээрээ наадаһа, ямар гоё найхаһаар дуулана гээшэб! Манай Украинада хүгжэмэй шимэ инструмент үгы юм, шимэ хүгжэмоор наадахые урда тээшь шагнаагүй хум, зүтоор арюухан гоохопуудай урнхан уян хургаханууДаараа хүбшэргэйе шадамар бэрхээр эмирхэдэнь, шагнажа ханагүй арюухан дорюухан аялга эдэлнэ.

Тэдэ дангшаар Г. Чимитовай үгэ дээрэ А. Андреевай «Тоонто шотег» гэжэ дуу аймшаг тэй убдистай намтаараар, уран нарнаар гүйсэдхэо. Энэ гоё дуу шагнахадаа, би олеэ бараагүй, дуто зэргэлжэ һууһан хүнүүдтэ хандажа: «Энэ дуунай шүлэгые бэшэһэн Буряадан поот Гунга Гомбоевичые таньиха. Би тэрээнтэй хамта

ТОБШОХОНООР...

ШАТАР. Улаан-Удын локомотив-вагон заһабарингын заводой шатарай клубай түрүү һуури эзэлхын түлөө нээмэл мүрысоон дүүрөбэ. Республикын чемпион Сокто Намжилов бүхы уулзалгадаа шүүжэ юһэнһөө 9 очко абаад, плажа гараа. Буряад ороной кубогта хүртэхын түлөө мүрысоонэй тоосоогоор энэ наадан үнэргэгдэһэн байгаа. Республикын нислэл хотын ТЭЦ-эй слесарь Владимир Агафонов—хоёрдохи. Константин Балханов гурбадахи һуури эзэлбэ.

ХҮНГЭН АТЛЕТИКЭ. Уласхооронды заншалта мүрысоон Кыргызстанай нислэл Бишкек хотодо боложо байна. Манай республикын «Россий эдир наһатан» гэжэ спортын клубай бүриДэлдэ орожо, Сергей Лобов, Владимир Бородихин, Андрей Насков, Наталья Чистякова, Ирина Константинова, Владимир Расниваловь, Альбина Лепталь, Юрий Чижов, Сергей Федотов, Геннадий Темников, Анастасия Данчинова болон бусад энэ ехэ мүрысоондэ хабаадана.

САМБО. Спортын энэ зүйлоор «Азн түбин одод» гэһэн уласхооронды мүрысоон майн 7-до Монголой Сүхэ-Баатар хотодо үнэргэдэнь. Спортын мастеруудаа Андрей Михалев, Алексей Черненко, Дмитрий Матвеев гэгшэд эндэ Буряад ороной нэрэ хүндые хамгаалха юм. Эдэнэр «Динамо» бүлгэмэй тренерүүд Серафим Шатаев, Александр Леликов гэгшэдэй хүтэлбэри доро һорилго хэдэг байна.

Театрай үндэр уушам ордон соо дуунуud оёрил ордойо екэтэйгээр, шуналтайбаглагаар томо боетой баатарай артистнуud зарсадаев, Дугараев гаршадай тайзан дээрэ ерэхэдэ, театрыад хүн дээрэ бэ дуулнаар үгтаба. Эндэ хүгжэмдэ дуратай хүндэ ямбада хүсөөрөө хүртоо һэн, гэхэдэ, К. Базарсадаевай бүдүүн хоолойгоороо сэтын театрай дээбрэнь һолтар Мефистофелиие хаһинуулаа, харин хонгёо үнигата хоолойтой Д. Дашиев сэлын тухай шэнэ жүгэй найнаар, этигэлтэй хүрсаар дэлбэлэн харгаа бшуу.

Буряадай гурваН академическэ театрай солото эмжэгшэд Н. Тогонова Ч. Ринчинов хоёр жэ комедийэ хэһэг гуна, концерт хараа унаса, бодото эмэлгэ.

Апрелийн 11-дэ Т. Ц. Цыденжаповай нэрэмжэтэ опереттын баледэй театрта Буряадай литературта ба искусствын үдэрнүүдэй мордоһоо концерт харуулгдаа.

Гайхамшагта энэ хүгжэмэй хазаэн мартагдахагүй хадуугдаа.

Поликарп ШАБАТИН,
уран зохёолша.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: Буряад Республикын соёлой министр Н. Мадуев, Украинын Республикын соёлой министр Н. Дзюба гэгшэдэй үдэрнүүдые нээлгэхэдэ; ятаг дээрэ наадажа ансамблийн артистнуud. Буряадай музей соо дэлгэгдэһэн Буряад ороной зураашадай бүтээлнүүдэй дэргэдэ; буддын шашнаар зорюулагдаһан уран бичгийнүүдэй выставкын. М. Р. Чойбонов арамнаа байна.

Ц. ЦЫРЕНКАПОВАЙ
фото-зураг.

ХЭ

Хурамхаанай ... юм гү, али мүн эмхидхэгдэһэн колхозой механизаторнуудаа захабарайнгаа талаар ... Ажахын машинно-мастерскойнуud ... механизаторнуудаа заһайхань харагдана. Даша-Доодо-Томогтын механизаторнуud ... шахуу гэнжэтэ ... зуураа заһабаринга-хэрэгтэмнай коопераций түрүүлэгшэ Дугаров Очирович Аюшинов ... хубита ехэ. ... заһабаринга-суг энэ үбэлэй ... Рабдан Будаев ... Бэрхэл трактористнуud ... Доржо Очиров ...

Редактор
Ц. Б. ЦЫРЕНДОРЖИЕВ.
РЕДАКЦИОННО КОЛЛЕГИ: ДАШЕЕВА Г. Х., ДОНДОГОЙ Ц. Ц., ЖИГЖИТОВ Б-М. Ж. (харюусалгата секретарь), НИМАЕВ П. Н. (редакторай орлогшо), ОЧИРОВ С. Д., РИНЧИНОВ С. Д. (редакторай орлогшо), ТОКТОХОЕВА В. Э.

Эмхидхэн байгуулагшад — Буряад Республикын Верховно Совет, Буряад Республикын Министрнүүдэй Совет, Бүгэдэ буряадуудай үндэһэн соёлой эблэл болон редакцийн ажалша коллектив.

Манай адрес:
670000 Улаан-Удэ, Калан даоцвилкин үлдэсэ, 23 «Буряад үнэн» газетын редакци.

Редакцийн телефонууд: редакторай—2-50-96, приемный — 2-54-54 редакторай орлогшоноой — 2-68-08, 2-62-62, харюусалгата секретарийн—2-50-52, секретариадай—2-66-76. тэнгүүд: соеедуудэй нүдэлмэрийн ба нийтын эмхинүүдэй —2-55-97 (даагшань), 2-61-35, 2-56-23, социально-экономическа—2-64-36, (даагшань), 2-63-86, 2-67-81, 2-61-35, соёлой эрдэмэй болон һургуулинуудай—2-60-21 (даагшань), 2-57-63; 2-67-81 ороНнитын нүдэлмэрийн ба мэдээсэлэй—2-54-93 (даагшань), 2-34-05, 2-69-58; оршуулгыч—2-60-91; корректорнүүдэй — 2-33-61, хэблэлдэ бэлдэгшэдэй — —2-35-95. Манай корреспондентнүүд: Агинскда — 3-42-19, Закаменскда —30-61, Хоринскдо —2-31-67.
Буряад Республикын Министрнүүдэй Соведэй хэблэлэй телефонууд: директор—2-49-94, бухгалтери— —2-23-67 вахта—2-56-62.

Газетэ хэблэлдэй 2 хуудаваа. хэмжээтэй Индекс 50301 Хэнэг 7500.
Хэблэлдэ тушаагдаһан саг: 20.00.

Буряад Республикын Хэблэлэй ба олондо мэдээсэлэй министерствэдэ 69-дэхи номертойгоор бүрдхэлдэ абтанхай
Газетэ республиканска типографидэ хэблэгдэ Директорэйнь телефон 2-40-45.

1921 оной декабриин 21-һээ гаран